

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06792

MAYN ENTRINUNG FUN
KATORGA

Grigorii Andreevich Gershuni

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אין קאמפף וועסטן דין רעכט ערווערבען.

מיין ענטרינונג פון קאטארנא

פון

גריגארי גערשוני

ארויסגעגעבען פון דער פארטיי סאציאליס-
טען רעוואלוציאנערען אין אמעריקא.

205 איסט בראדוויי, ניו־ארק.
יאנואר, 1907.

אויפ'ן שיף „כינא“ אויף
דעם פאסיפישען מעער.

.1906

פאר יעדערן איז פערשטענדליך, אז פון דעם טאָג אָן וואָס מען האָט אונז איבערגעפיהרט פון שליעסעלבורג, זיינען אַלע אונזערע געדאַנקען געווען אָנגעווענדעט אויף איין פונקט: ענטרינען.

אין מאַסקווא איז אין דער צייט פון דיא ערשטע צוויי מאָד נאַמען קיין אונטערנעהמונג ניט מעגליך געווען איבער דער קראַנקער פּוס. דערצו איז דיא שטריינגע בעוואַכונג אין טורמע אזוי פערשטאַרקט געוואָרען מיט מיליטערישע און אַלע אַנדערע ערליי קאַראַאולען, אז מען האָט געמוזט אויפגעבען יעדען גע- דאַנק וועגען ענטרינונג.

אווועקגעפיהרט האָט מען אונז פון מאַסקווא אונטערוואַרטעט. וויא מיר זיינען נור אָנגעקומען קיין אַקאַטוי אזוי האָבען מיר שוין אָנגעהויבען אויסצואַרבייטען אַלערליי מעגליכע פּלענער. אָבער ניט קוקענדיג אויף אַלע פּלענער האָט זיך אַרויסגעשטעלט אז לויפען פון דאָרט איז ניט דער ערד שווערער איידער מען האָט דאָס געקענט ערוואַרטען.

דיזע שווערקייט איז נאָך געווען אונמעגליכער איבער דעם וואָס ביז יעסין צייט האָבען דיא געפאַנגענע געהאַט דיא מעג- ליכקייט אַרויסצוגעהן פון טורמע דרויסען אויף זייער עהרעך- וואָרט אָהן דער בעגלייטונג פון קאַנוואָי. מיסברויכען דיזען פערטרויען פון דער נאַטשאַלסטוואָ אויף דעם עהרעך-וואָרט און בענוצען זיך דערמיט צו קענען אַנטלויפען האָט זיך אין דיא רע- וואָלוציאָנערע קרייזען גערעכענט אונטערלויבט און זאָגאַר פאַר אַ פערברעכען. איבער דיזען אומשטאַנד זיינען אפילו דיא, וואָס האָבען ניט געקענט אַרויסגעהן אויף זייער עהרעך-וואָרט, אויך געווען וויא געבונדען אין זייערע האַנדלונגען און האָבען קיין זאַך ניט געקענט טאָהן.

עס זיינען אַריבער מאַנאַמען און עס איז ניט געלונגען קיין זאַך צו אונטערנעהמען. פיער מאָהל זיינען געמאַכט געוואָרען

פראָבען, וועלכע האָבען, וויא עס האָט זיך אָנפאַנגס געדוכט, געדאַרפט ענדיגען מיט אַ פּוּלען ערפּאָלג, אָבער זיינען יעדען מאָהל דורכגעפּאָלען איבער צופּעלע, וועלכע מען האָט ניט געקענט פּאַראַוים זעהען. גליקליכער־ווייזע זיינען דיא אַלע פּערוזכען געדליבען אונטעוואוסט פאַר דער אַדמיניסטראַציע פון געפּענגניס. עפעס אזוי וויא אַ שווערער מזל וואָלט געהאַנגען איבער אונזערע פּלענער צו אַנטלויפּען און וויא עס וואָלט געווען אַ מין באַשערטע זאַך, אז קיין אונטערנעהמונג זאָל ניט געלינגען. מיר זיינען לַחלוּטין פּערצווייפּעלט געוואָרען פון דיעזען שטענדיגען דורכפּאָלען.

עס איז געבליבען נור איין האָפּנונג. דעם 12טען סעפטעמבער פון דיעזען יאָהר, האָט מען מיך געדאַרפט אָפּלאָזען פון טורמע אין דער „פּרייער קאָמאַנדאַ“, פון וואַנען עס איז פּיעל לייכטער צו ענטרינען אַלס פון טורמע. (* אזוי אָבער וויא דיא פּערוואַלטינג פון דער קאָמאַנדע און דער גענעראַל־גובערנאַטאָר פון סיביר האָבען מורא געהאַט און זיך ניט געקענט ענטשליסען אויף זייער אייִגענע אחריות ארויסצולאָזען מיך אין דער „פּרייער קאָמאַנדאַ“, און טאָהן דאָס האָבען זיי געמוזט וואַרום דאָס איז דאָך זייער אייגענער געזעץ, האָבען זיי זיך וועגען דעם ספּעציעל אָנגעפּרעגט אין פּעטערבורג.

אין פּעטערבורג האָט מען דיא זאַך לאַנג געצויגען ביז ענדליך אין אָנפאַנג פון אָקטאָבער האָט דער נאַטשאַלניק פון טורמע ער־האַלטען אַ טעלעגראַמע, אין וועלכער מען בעפּעהלט איהם, אז ״אַלע געוועזענע שליסעלבורגער וועלכע דאַרפען אַרויסגעלאָזען ווערען אין דער „פּרייער קאָמאַנדאַ“, זאָל מען האַלטען ווייטער געפּאַנגען אין טורמע; וואָהנען אויסערן טורמע זאָל מען זיי בשום

(* אין דער „פּרייער קאָמאַנדע“ פּיהרט מען אריבער דיא קאָמאַנדע־ניקעס נאָד א געוויסען משך צייט, ווען מען געהט שוין ארויס פון דער רייהז פון אויספּרובירטע און אויסגעבעסערטע. דיא געפּאַנגענע פון פּרייע קאָמאַנדע וואָהנען אויסערן טורמע; בייטאג קענען זיי געהען וואַר־היז זיי ווילען. מיט איין וואָרט, זיי האָבען געוויסע פּרייהיטען. מאַרפּאוויטש איז אויך געווען שוין אין דער פּרייער קאָמאַנדע.

אופן ניט ערלויבען און פון טורמע ניט ארויסלאָזען". דאָס האָט געהייסען: לאָז איבער דייע האָפנונגען אהינמער זיך ווען דוא ביסט אַרײַן אַהער.

דיא לאַגע האָט אָנגענומען אַ שרעקליכע ווענדונג. ביי דיזער צייט זיינען צוויי אַלטע נאַטשאַלניקעס פון טורמע אַראָפּ פון פּלאַץ איינער נאָך דעם אנדרען און זיינען צוזאמען מיט איין הילפס־נאַטשאַלניק געשטעלט געוואָרען פאַר אַ געריכט, פאַר וואָס זיי האָבען ניט פאַרגענומען קיין שטריינגע מיטלען געגען דער מעג־ליכקייט צו אַנטלויפּען. אַלס נייעס נאַטשאַלניק האָט מען אויפ־געשטעלט דעם געוועזענעם נאַטשאַלניק פון סאַכאַלין, אַ געוויסען זובקאָווסקי. ער איז אָנגעשטעלט געוואָרען פון פעטערבורג, פון וואַנען ער איז אָנגעקומען מיט שטריינגע בעפעהלע: אָנציהען דיא לייעס שטריינגער אין דער צולאָזענער טורמע, איינפיהרען אַרד־נונג וויא עס געהער צו זיין און אָנווענדען דיא שטריינגסטע מיט־לען געגען דער מעגליכקייט צו אַנטלויפּען. פאַר אַזא פאַל איז ער פּעראַנטוואָרטליך.

מיט זיין אָנקומען האָט זיך אָנגעהויבען אַ נייע פעריאָדע אין דעם לעבען פון דיא אַקאַטויעס. אַ קורצע צייט פאַר זיין אָנקומען האָט מען שוין פּערשטאַרקט דיא בעוואַכונג פון טורמע. אויסער דעם אַלטען קאָנוואַי האָט מען אַריינגעשיקט נאָך אַ גאַנצען רעגומענט סאָלדאַטען. תיכף נאָך דעם וויא ער איז געוואָרען נאַטשאַלניק איז ערהאַלטען געוואָרען טעלעגראַפיש אַ בעפעהל, אַז אין צייט פון 24 שטונדען זאָל מען אַרויסשיקען פון אַקאַטוי אַלע זייטיגע מענשען, וועלכע וואָהנען דאָרט מלחויץ פון טורמע און אין דיא אַרומיגע דער־פּער, ד. ה. הויפּטוועכליך דיא פרויען און קינדער, וועלכע האָבען ניט נור „געזעצליך“ דאָס רעכט צו וואָהנען אין דעם ראַיאָן פון געפּענג־ניס, נור לויט דעם געזעץ האָבען אַ רעכט צו פּאָדערן אַ וואָהנונג ביי דער אַדמיניסטראַציע פון געפּענגניס און דיא אַדמיניסטראַציע איז דאָס זיי מהויב צו געבען.

אין דיא דונקעלסטע צייטען פון רעאַקציאָן אין רוסלאַנד, האָבען זיי זיך קיין מאָל ניט ענטשלאָסען צו געברויכען אַזעלכע אונגעזעצליכקייטען, וויא אויסוויזען דיא פּאַמיליעס פון דיא קאַטאַרושנע געפּאַנגענע. עס שיינט, אַז דער „קאָנסטיטוציאָנעלער קאַבינעט“ פון סטאַלין האָט אַ גרעסערע פּאָלאַמאַט „איינצופיה־

רען געזעצליכקייט" אלס עם האָבען געהאט דיא בעוואוסטע מי-
ניסטארען טאָלסטאָי, אינגאטיעוו, סיפיאגין און פלעהווע.

זעהען זיך מיט קרובים אין טורמע איז פערבאָמען געוואָרען ;
מען האָט צוגעלאָזען בלויז צו זעהען זיך אין דער קאראאולקע אין
דער אנוועזענהייט פון דיא אויפזעהער. אלעס וואָס עס איז אריינג
געטראָגען געוואָרען אין טורמע אָדער וואָס איז אַרויסגעטראָגען
געוואָרען פון דאָרט, איז דורכגעזוכט און דורכגעקוקט געוואָרען
זעהר גענוי. דעם אויסערליכען קאָנוואָי האָט מען אָהן אַ שיעור פער-
גרעסערט. פריהער זיינען געשטאנען פיער סאָלדאטען אלס אויסערע
וואַך, איצט האָט מען איהם פערגרעסערט אויף איבער צוואַנציג
מאַן סאָלדאטען. אין דער טורמא גופא איז פריהער קיין קאָנוואָי
גאָר ניט געשטאנען, עס איז נור געווען דער דעזשורנער נאָדויראַ-
טעל (אויפזעהער) און איצט האָט מען נאָך יעדער פאָווייערקע דיא
טורמע איבערגעגעבען דעם מיליטערישען פאָטרול, וועלכער האָט
זיך געביטען אלע צוויי שעה. אויף יעדער ווינקעל פון דער וואַנד
אַרום געפונגעניס האָט מען אָנגעהויבען אויפצובויען הויכע טהור
רעמס, וואו עס זאָלען שטעהן און היטען דיא וואַך-פאָסטען. קורץ,
מען האָט אָנגעהויבען איינפיהרען „געהעריגע אָרדנונג“.

עס האָבען זיך אָנגעהויבען אַביסקעס. ביי דעם ערשטען אַביסק
האָט זיך שוין אַרויסגעשטעלט, אַז פון דער קאמער נומער 3 איז
אונטערגעגראָבען געוואָרען אַ גרויסאַרטיגער טונעל, וועלכער איז
שוין דורכגעפיהרט געוואָרען אונטערן פונדאמענט פון טורמע און
ביז ווייטער דיא ווענד. אויף דיזען טונעל, דורך וועלכען מען האָט
גערעכענט דורכפיהרען אַ מאַסע מענשען, איז פערברויכט געוואָרען
פיעל צייט און האָט געקאָסט פיעל אַרבייט, ווארום מען האָט איהם
געמאכט מיט פערפעסטיגונגען אין דיא דורכגעגראָבענע גאלערע-
יעס. דיזע גאַנצע אַרבייט איז פערלאָרען געגאַנגען. דיא לאַגע איז
נאָך שלימער געוואָרען. אויפ'ן צווייטען טאָג האָט מען פון דעסט
וועגען ווידער אָנגעהויבען גראָבען אַ טונעל אין דעם הויף פון
טורמע, פון דער זייט, וואו דער ברונען געפינט זיך ; אָבער אין
צוויי וואָכען אַרום איז אויך דיזע אונטערנעהמונג דורכגעפאַלען.

דיזע דורכפעלע פון טונעלען, ניט רעכענענדיג שוין דיא פיער
אַנדערע פראָבען צו אַנטלויפען, האָבען געצוואונגען אַוועקצושטעלען

אזוי דיא פראגע: ענטוועדער פאָרנעהמען אָן אויסערגעווענהליכען פלאַן אָדער אויפגעבען יעדע האָפנונג ארויסצוראָטעווען זיך.

דרויסען, אויף דער פרייהייט, האָט מען אונטערדעסען זיך שטאַרק געוואונדערט; מען האָט ניט פערשטאַנען וואָס טהוט זיך דא: פון דעם מאנאַט יולי אָן זיינען פון אקאטוי פיעלע ענטרונען, און ביי יעדען האָט זיך געשמעלט דיא פראגע: ווארום זשע לויפען ניט דיא פארטיי־מענשען? עס האָט אויסגעזעהען אזוי וויא דיא גאַנצע מניעה וואָלט געווען פון זיי אליין, אָז אַנטלויפען איז לייכט, נאָר מיר ווילען ניט, און אמת'ן אבער זיינען אלע ענטרינען פון אקאטוי פאר דעם יאָהר 1906, מיט דער אויסנאַהם בלויז פון צוויי (*), געווען אונערלויבטע פון שטאַנדפונקט פון רעוואָלוציאָנער רע מאַראַל. מענשען זיינען געלאָפען, ווען זיי האָבען געגעבען זייער עהרענוואָרט דער אַרמיניסטראַציע, אָז זיי קעהרען זיך אום אָדער אונטער אומשמענדען, וועלכע זיינען נאָך ווייניגער ערלויבט אַלס דיזע. דיזע פּעלע זיינען געווען אַ גרויסער אונגליק פאר דיא פאָ־ ליטישע קאָטאָרזשנע. זיי האָבען געגעבען דעם פיינד דיא מעגליכ־ קייט צו זאָגען מיט גיפטיגער שמחה, אָז אומזיסט שטאָלצירען דיא רעוואָלוציאָנערען מיט זייער עהרליכקייט און נאָבעלקייט.

מען מוז בעמערקען, אָז דיא גאַנצע אַקאטויער פאָליטישע קאָ־ טאָרגע איז געווען זעהר אויפגעבראַכט פאר ברעכען דעם געגעבע־ נעם עהרענוואָרט און עס איז זאָגאַר איין מאָל אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, אָז מען זאָל אַזעלכע פיינע מענשען באַיקאָטירען און זייערע נעמען לאָזען וויסען פאר דיא טהעטיגע אָרגאַניזאַציאָנען.

איצט שוין, נאָך מיינ ענטרינונג, האָב איך זיך דערוואוסט, אָז ווען זיי זיינען שוין פריי זאָגען זיי ניט אויס אָז זיי זיינען אַוועק דורך דעם וואָס זיי האָבען געבראַכען זייער עהרענוואָרט, און אָז מען פרעגט זיי פאר וואָס לויפען ניט דיזע און דיזע חברים, ענטפערן זיי צוויידיטיג, אָז מסתמא האָבען זיי קיין לוסט ניט צו אַנטלויפען.

(* דאס ענטרינען פון אקומצעוו מיט זיין חבר מעלניקאָוו אין טו־ רונשטאיטווס.

דיא נויט לערנט אויס. מיר האָבען זיך ענדליך אָבגעשטעלט אויף פּאָלגענדען פּלאַן, אַלס מעהר אָדער ווייניגער צוועקמעסיג: אַלעס וואָס ווערט אַרויסגעטראָגען אָדער אַרויסגעפיהרט פון טורמע, וויא. צ. ב. ש. מיסטראָסטענס, דיא „נאַלד־פעסעל“, דיא וואַסער־פּאַס, קערב מיט זאַכען, דאָס אַלעס ווערט דורכגעקוקט און דורכגע־זוכט זעהר גענוי. אָבער דאָ איז נאָך דאָ איין זאַך, וועלכע לאָזט זיך פיעלייכט אויסנוצען. איבער'ן וועג, ניט ווייט פון טורמע, גע־וועהנליך אויסערן וואַנד, שטעהט אַ גרויסע געביידע, אין וועלכער עס געפינט זיך דיא קאַנצלאַריע פון געפענגניס און דיא וואַהנונג־גען פון דעם הילפס־נאַטשאַלניק, פון דיא אויפזעהער און נאָך אַזעלכע.

אין הויף פון דיזע הויז געפינט זיך דער קעלער פון געפענגניס, וואו עס ווערט אוועקגעשטעלט דיא גאַנצע עסענוואַרג און פּראָד־וויאַנט פאר דיא געפאַנגענע. דער פּערוואַלטער פון קעלער איז איי־נער פון דיא אויפזעהער. דער שליסעל געפינט זיך געוועהנליך ביי דעם אויפזעהער, נאָר אזוי וויא דיא מעהרסטע פּריפּאַסען מאַכען מיר אַליין פּאַרטיג, דאַרום האָבען מיר געהאַט אַ רעכט אין דער בעגלייטונג פון קאַנוואַי אַריינצוגעהן אין קעלער.

פיר דעם ווינטער פּלעגען מיר פּערפּערטיגען זויער־קרויט. אַליין סעטקעווען מיר זיא, פילען אָן דיא פּעסער און טראָגען אַרויס דיא פּעסער פון טורמע אין קעלער. מיר האָבען אזוי אויסגערעכענט: ניט קוקענדיג דאַרויף וואָס אַלעס וואָס ווערט אַרויסגעפיהרט פון טורמע ווערט גענוי דורכגעקוקט, פון דעסטוועגען קען זיין אַז אַ פּאַס מיט קרויט, וועלכע מען פיהרט דאָך ניט אַוועק אין קיין פּריי־ען פּלאַץ נאָר דאָ אין קעלער פון טורמע, וועלען זיי דורכלאָזען ניט נאָכזוכענדיג גענוי, כּפּרט אַז זיי אַליין שטעהען דערביי און גיבען אַכטונג. דאָס הייסט זיי אַליין פיהרען דאָך דאָס אַרויס און פון קעלער איז דאָך אויך ניטאָ קיין מעגליכקייט אַרויסצוגעהן.

ווייטער האָבען מיר אזוי אויסגערעכענט: אויב עס וועט גע־לינגען אין אַ פּעסעל קרויט אימיצען אַריינצובריינגען אין קעלער, דאַרף אין קעלער שוין דורכגעפיהרט זיין פון פריהער אַ טונעל צווישען דעם פונדאַמענט און דיא ברעמער, וואָס דאָס זיינען דיא דילען פון הויז. מען דאַרף דורכגעגען דיא דילען און דורף זיי אַריי־

קלייבען זיך אין דעם טונעל, דורך דעם טונעל ארויס דרויסען און פון דאָרט ווייטער.

מען האָט גוט אונטערזוכט דעם פלאַץ און מען האָט אָנגעד- הויבען גראָבען. אין צייט פון עטליכע טעג איז דאָס פארטיג גע- וואָרען.

אין יענעם פלאַטץ פון קעלער, וואו איך האָב געדארפט דורכ- קריכען האָט מען נור געדארפט דורכזענען דיא דילען, וואָס דאָס איז געבליבען אויסצופיהרען אין אבענד, א נאכט פאר'ן געפלאַנטען אַנטלויפן.

דערווייל האָט מען בעקומען אַ כאַפּ, וואָס דאָס איז זעהר שווער אָנגעקומען. דיא פאס איז געווען אונגעפעהר אַנדערהאלבען אַרשין דיא הויך און אַן אַרשין דיא ברייט. מען האָט אָנגעסעטקע- וועט קרויט און אויף דעם בעשטימטען טאָג אָבעמאכט אַרויסצו- פיהרען.

אויב עס וועט נאָר געלינגען אין אבענד דורכצוזענען דעם נוי- טיגען פלאַטץ אין דיא דילען דאָן איז שוין אַלעס פארטיג. גאַנץ פריה דארפן מיר בעקומען אַ סיגנאַל אַז דאָס איז געלונגען און דאָן קריך איך אין פאס; אויב זשע אַזא סיגנאַל וועט ניט זיין, דאָן דארף מען דאָס נאָך אָבהאלטען.

דער אין-דער-פריה איז אָנגעקומען, נאָך לאַנגען אונגעדולדי- גען וואַרטען ווערט ערהאלטען אַ סיגנאַל ניט קיין גוטער, דער פלאַץ איז דורכגעפאלען. דאָס איז נעמליך דיא פערטע אונטערנעהמונג. עס האָט זיך צום סוף אַרויסגעשטעלט אַט וואָס: דיא לייט וואָס האָבען געדארפט אויסגראָבען דעם טונעל אונטערן פונדאַמענט און האָבען דאָס אין לעצטער נאכט געדארפט ענדיגען, האָבען פלוצלונג דערוועהן פון ווייטען דיא קאראאולע אויפזעהער און אהינטער זיי רייטער — מיט איין וואָרט, עפעס אַ גאַנצע טרעוואָגע, אַן אויסער- געווענהליכע. דאָס האָבען זיי דערוועהן ביי נאכט, ווען זיי זיינען געגאַנגען צום קעלער דערגראָבען ווייטער דעם טונעל. רעכענענדיג אַז דאָס האָט אימיצער פון דיא קרימינעלע אַרעסטאַנטען אַרויס- געגעבען דעם סוף, אָדער אַז דורך אַ צופאַל האָט דיא נאַטשאַלסטוואָ אַליין דערישמעקט עפעס, זיינען זיי פון דאָרט אוועק און האָבען דערנאָך דורך אַ סיגנאַל געלאָזט ווייסען, אַז דיא ארכייט קען ווייטער

ניט אָנגעהן. און דיזען פריהמאָרגען גראָד האָבען מיר זיך אויך דערוואוסט פון דעם נייעם בעפעהל, אז מען זאָל גענוי אונטערזוכען יעדעס פעסעל, וואָס מען פיהרט אַרויס פון טורמע.

מיר זיינען געווען פערצווייפעלט. וואָס מען אונטערנעהמט ניט פאלט אַלעס דורך. עס איז, דוכט זיך, שוין איצט קיין ספק ניט געווען, אז דיא אַדמיניסטראַציע האָט זיך דערוואוסט פון אונזער פלאַן. מיר האָבען גערעכענט, אז אימיצער האָט אונזער סוד אַרויס-געגעבען. דער טאָג איז אָבער אַריבערגעגאַנגען רוהיג. דיא אַדמיני-סטראַציע האָט ניט אָבגעגעבען קיין בעפעהל פון וועלכען מען זאָל קענען דרינגען, אז זיא ווייס וועגען דעם געגראָבענעם טונעל אין קעלער. מיר האָבען שוין ווייטער זיך אויפגעהויבען אויף פלינגלען. מיר האָבען אָנגעהויבען האַפען. אויב דיא אַדמיניסטראַציע ווייס ניט פון דיא אויסגראַבונג פון קעלער, דאַן איז דאָך מעגליך אז דיא וואָס האָבען געדאַרפט לעצטע נאַכט טאָהן דיא אַרבייט האָבען גע-מאַכט אַ טעות וועגען דער טרעוואַגע, וואָס זיי האָבען געזעהען. דיא זאָך איז אזוי געווען: אַקוראַט מיט אַ טאָג פריהער, וויא איך האָב שוין אויבען דערצעהלט, האָט דיא אַדמיניסטראַציע ענטרעקט דעם גראָבען, וועלכער האָט זיך אָנגעהויבען פון ברונען אין הויף פון טורמע. קען דאָך זיין, אז אלע שטרייטיגקייטען האָבען זיך היינט אָנגעהויבען איבער דעם, דאָס אוועקשמעלען פון אויפזעהער אויף דיא פאַסטען, אונטערזוכונגען אַרום טורמע ריי-טענדיג אויף פערד, דער שטריינגער בעפעהל צו אונטערזוכען דיא פעסער (*) — דאָס אַלעס קען זיין איז איבער דעם ענטרעקטען גראָבען פון ברונען, וועלכער האָט אזוי צוטומעלט דיא גאַנצע אַדמי-ניסטראַציע. אויב עס איז אזוי, איז דאָך דיא נאַטשאַלסטוואָ אויף אַ פאַלשען סליאַד און מיר מעגען ווייטער אָנגעהן מיט אונזער פלאַן. מיר האָבען בעשלאָסען צו געפינען סמעלע מענשען און אַזעלכע אויף וועלכע מען זאָל זיך מיט זיכערהייט קענען פערלאָזען און זיי זאָלען פאַרזעצען דיא אַרבייט, גראָבען ווייטער דעם טר-

(*) עס קען זיין, אז זיי האבען דאס געוואלט אונטערזוכען צו פיהרט מען ניט דיא אויסגעגראָבענע ערד אין דיא פעסער, גאָר ניט האָבענדיג קיין אהנונג וועגען דיא זויער-קרויט פאס.

נעל אין קעלער און זיי מוזען ענדיגען דיא ארכייט ניט שפעטער וויא אין צוויי טעג ארום, ווארום יעדער טאָג האָט געבראכט עפעס נייע גזירות, נייע שטריינגקייטען.

דער פריהמאָרגען האָט געבראכט גאָר אַן אונערוואַרטעטע שווערקייט: ביי נאַכט איז אַרויסגעפאַלען דער ערשטער געדיכטער שנעע, וועלכער עס קען ווייזען זעהר אַ געפעהרליכען סליאַד. אָבער ניט קוקענדיג דאַרויף איז בעשלאָסען געוואָרען אָנצוגעהן ווייטער מיט דער אונטערנעהמונג, אויב נור פון דרויסען וועט זיין דער סיג-נאַל אַז דאָרט איז אַלעס וויא עס דאַרף צו זיין. אַ היבשע צייט איז אונז געגעבען געוואָרען פון דרויסען דער צייכען: אונבעשטימט. זייענדיג שוין געוועהנט אויף אַלערליי אופנים דורכצופאַלען, איז אונז געוואָרען טרויעריג אויפ'ן האַרצען — צו זיינען מיר שוין ווידער ניט דורכגעפאַלען. פלוצלונג קומט אַ נאַכריכט, אַ סיגנאַל: „אַלעס איז וויא עס בעדאַרף צו זיין, מען קען אָנהויבען.“ ענדליך! מען מוז זיך איילען. דיא פאַס מוז מען אַרויספיהרען פון טורמע גאַנץ פריה ווען דער נאַטשאַליק שלאָפט נאָך, אַז זיא זאָל זיך איהם מעשה שטן ניט וואַרפען אין דיא אויגען, ד. ה. עס דאַרף אָבגעטאָהן ווערען ביז 8 אָדער ביז האַלב נאָך 8 אין דער פריה.

אין דעם פּלאַץ, וואו מען האָט געדאַרפט פערמאַכען מיך אין פאַס, איז שוין אַלעס געווען פארטיג. אים אַז דיא אויפזעהער זאָל זיך ניט וואַרפען אין דיא אויגען וואָס מען זעהט מיך ניט, בין איך אַוועק צו דעם דעזשורנעם און האָב ביי איהם אַ בעט געטאָהן אַ קאַנוואַי, ווייל איך דאַרף געהן אַריינטראָגען האַלץ פאַר אונזער אויווען. איך האָב אַריינגעבראַכט דיא האַלץ און דיא אויפזעהער וועלען שוין אַ גאַנצען טאָג געדיינקען אַז זיי האָבען מיך דאָך אָט דאָ אין דער פריה געזעהען. דעם עלטסטען אויפזעהער האָב איך געגעבען אַ בוך צום לעזען* און איך האָב מיט איהם אָבגעמאַכט אַז מאָרגען אין דער פריה וועט ער מיר צושיקען דעם שניידער. גאַנץ אונבעמערקט האָב איך זיך פערקליבען אין דער קאַמער, וואו עס איז געשטאַנען דיא פאַס. דערווייל איז בלויז דאָ נור איין גע-

* איד און י. ס. סאַרקאָוו זיינען געווען דיא פערוואלטער פון דער געפענגניס-ביבליאָטעהק.

פאהר, אימיצער קען באַלד אַרײַנקומען און דערזעהען דיא גאַנצע מאַכנאַציע. מיר האָבען אַוועקגעשטעלט אַ שומר.

דער ערשטער אַקט קומט פֿאַר, אַרײַנגעפאַקט זיך אין פּאַס. זיא איז ניט קיין הויכע, עטוואָס נידריגער פון גאַרטעל; אין איהר האָט מען זיך דאָס געדאַרפט אַרײַנקלייבען און צונויפדרעהען זיך אַזוי, אַז מען זאָל פון אויבען קענען אָנשימען פון אַ דריטעל ביז אַ האַלב אַרשין זויער־קרויט. אום ניט דערשטיקט צו ווערען זיינען אין דעם פּלאַץ וואו איד בין געווען אַרײַנגעפאַקט געוואָרען מעהר ניט ווי די קליידער, וועלכע איד האָב געמוזט מיטנעהמען אום דער־נאָך אָנצוטאַהן. איבער'ן קאַפּ האָט מען מיך פּערשלאָגען מיט אַ דיקען לעדער און אויף דיא לעדערנע דעק אָנגעשאַטען נאַסע זויער־קרויט.

אַזוי וויא אין דעם שטיקעל פּלאַטץ, וואו איד זיך אין פּאַס, איז ווייניג לופט און דיא ביסעל לופט איז פּערגיפטעט מיט קוילען־זויערע, זיינען אין דעם דורכגעגבערט געוואָרען צוויי לעכער דורך וועלכע עס זיינען דורכגעצויגען געוואָרען צוויי גומענע רעהרען, איינע אויף איינצואַטהעמען דיא לופט און דיא צווייטע אויף ארויסצואַטהעמען. עס איז שיער ניט געמאַכט געוואָרען אונגליק־ליכער ווייזע אַ געפּעהרליכער פּעהלער. מען האָט אָנפאַנגס געמאַכט נור איין רעהר פיר איינאַטהעמען און אויסאַטהעמען, אָבער דיא פּראָבע האָט באַלד בעוויזען אַז דיא לופט קען ניט בעוויזען אַרײַנגעפומפט און ארויסגעפומפט צו ווערען אַזוי גיך וויא נויטיג פיר דעם אַטהעם און אין צייט פון צוויי דריי מינוט הויבט מען זיך שוין אָן צו שטיקען. אום אויפצוהאַלטען דיא טהעטיגקייט פון האַרץ איז מיטגענומען געוואָרען אין פּאַס עטהער און וויין וויא אויך אייזוואַסער.

אַרײַן, צונויפגעדעהט זיך אין דרייען, אויב ניט אין מעהר. דיא פּערקלאַפּער פון אויבען, דריקען נאָך מעהר צו דיא ברוסט, דיא טרייבלאָך אין מויל. אימיצער גיט נאָך אין איילענעס אַ דריק דיא האַנד, אימיצער קושט אין קאַפּ. — נו, זיי געזונד האַרציגער, עס וועט זיין גוט, זיי רוהיג! — איבערן קאַפּ פּערצייהט מען דיא לעדער. עס איז געוואָרען פינסטער. פּלוצלונג דערמאַנען זיי זיך:

„דעם טעלער, דעם טעלער! טייוואָליס דעם טעלער פּערגעסען“ (*)
נון האָט מען צוגעריכט שוין אויך דעם טעלער. שנעל שלאָגען עטלי-
כע הענד צו צו דיא ווענטלאַך פון פּאס דיא לעדערנע דעקעל. איך
הער וויא מען שעפּצט, מען איילט מיט אימפעט, שנעלער, שנע-
לער. דיא קלאַפּעריי האָט אויפּגעהערט. עס זיינען אַריבער אייניגע
מאָמענטען. פּלוצלונג אַ גערויש: טראַך! טראַך! דאָס שיט מען
אַן דיא קרויט, דיא לעדער הויבט אָן אַבצולאָזען זיך און דריקט
אויפ'ן קאַפּ; איבער דיא ווענטעלאַך רינען קאלטע שטראָמען פון
ראַססעל פון דיא זויער קרויט.

באַלד אין גאַנצען איינגעטונקט אין דיא ראַססעל.

מיין גאַנצע אויפּמערקזאַמקייט ווערט אָנגעווענדעט אויף צו
איינרעגולירען דאָס אַטהעמען. פּאַרויכטיג צונעהם איך דיא גומענע
טרייבלאַך, זיי זאָלען זיך ערגעץ ניט פּערבויגען און פּערהאַלטען די
לופט; איך זעה צו אַטהעמען גלייך, רעגולער, טיעף און הויפטזעכ-
ליך ניט צו פּערפּלאַנטערן דיא טרייבלאַך. דיא אויסגעאַטהעמעטע
לופט ניט צו לאָזען אין דער טרייבעל, פון וועלכער איך דאַרף
איינאַטהעמען, און פּערקעהרט. אַ געדיכטע פינסטערניס. דומפיג
הערט זיך דער טומעל און רויש פון דיא געשאַטענע זויער-קרויט, —
נאָר אזוי וויא ערד וואָלט זיך שימען אויף דעם דעקעל פון קבר,
טראַגט זיך דורך אין קאַפּ אַ געדאַנק, אַבער דאָס טראַגט זיך בלויז
דורך און לאָזט ניט איבער קיין איינדרוק.

פּלוצלונג דערהער איך אַ גערויש, אַ קלאַפּעריי אין טיהר, דער-
נאָך אַן אונרוהיגען געשריי: „נעהם שוין אַראָפּ, זאָל ער אַרויס-
קריכען!“ — וואָס הייסט אַרויסקריכען, וואָס איז געשעהן? !!
— דער אויפּזעהער ביים טויער האָט אַ רוף געטאָהן דעם דעזשור-
נעם... זיי שעפּצען זיך איבער וועגען עפעס... ער ווייזט עפעס אָן...
האַבען זיך אַ פנים דערוואוסט; זאָל ער שנעלער אַרויסגעהן...

(* בייס אַרויסטראַגען דיא פּאס פון טורמע האָט זיך דעם דעזשור-
נעם אויפּזעהער געקענט פּערגלומען אויס נייגעריוקייט אן עגבער טהון
מיט זיין שאַרפען שווערד אין דיא קרויט און אזוי וויא דיא לעדער איז
ניט קיין זיכערע בעשיצונג, האָט מען בעשלאָסען אַנטאָהן מיר א העלם
אויפ'ן קאַפּ אין דער געשטאַלט פון אן אייזערנעם טעלער.

איך הער שטימען; אייניגע זאגען: אלץ איינס, פערפאלען, דורכגעפאלען, זאל ער בעסער ארויס! אנדערע: דומהיימען, מאלע וואָס זיי שושקען זיך דאָרט! ווידער אזוי וויא דעם לעצטען מאָל, נאָריש מאַכען זיך! מיט'ן שווערר שטעכען וועלען מיר ניט דער-לאָזען! מען דארף פרובירען געהן, אפשר וועט דאָס דורכגעהן! *

דיא לעצטע שטימען זיינען געווען פעסטער און זיכערער און אין גיכען האָט זיך דערהערט דער געשריי:

— עי, קינדער, דיא פאַס לאָמיר אוועקטראָגען אין קעלער!
ווער וויל העלפען? זיבען מאַן דארף מען!

דער צווייטער אַקט איז דער וויכטיגסטען, דאָס דורכפיהרען דורך דער טויער פון טורמע.

דאָס אַטהעמען האָט זיך איינגערעגולירט און צוגעפאַסט צו דער „אין דרייען געבויגענדיגער“ לאַגע, אַ קעלט נעהמט נאָר דורך פון דאָס רינענדרע ראָסעל; איך וואַרט ווען מען וועט אָנהויבען טראָגען. איך הער וויא מען פּאָדעט ארום ארום פאַס.

פאַר וואָס זשע טראָגען זיי שוין ניט, וואָס דויערט ביי זיי אזוי לאַנג?

מיט איין מאָהל הער איך דאָס סקריפען פון שליטען איבערן שניי; איך פיהל אַז דיא לופט וואָס איך אַטהעם איין איז קאַלט און ערפרישענר. איך ווייס ניט וואָרום: צו דערפאַר ווייל מיין לאַגע איז געווען אַן אונבעקוועמע אָדער איבער דאָס שלעכטע אַטהעמען פריהער, נור ניט אַלע איינדריקע זיינען שוין געווען ווירר-קענר פאַר מיין בעוואוסטזיין; איך האָב לחלוטין ניט געפיהלט וויא זיי האָבען אויפגעהויבען דיא פאַס, וויא זיי האָבען זיא ארויס-געטראָגען פון יענער קאַמער, וויא זיי האָבען זיא אַראָפּגענומען פון

(* מערקווירדיג, וויא אין דער ציוט פון דיעזע דעבאטען איז ניט מיר און אפנים זיי אויך ניט געקומען גאָר אויפ'ן זיכען, אז איך קען וועגען דעם האָבען אויך מיין אייגענע מיינונג.

גאניק פון הויז און וויא זיי האָבען זיא אַרויפגעשטעלט אויפ'ן
שליטען*)

איך הער נור וויא אונזערע שרייען : עי, עפענט דיא טויער !
און מיט אַ גערויש יאָגען מיר זיך אַריין אין דעם אַריינפאַהר פון
טורמע, וואו אויף איין זייט געפינט זיך דער דעזשורנער קאַנוואַי
פון אַ מאַן צוואַנציג, און אויף דער אַנדער זייט דער אויפזעהער.
מען שטעלט זיך אָב. עס פּערהאַנדעלט זיך דיא פּראַגע וועגען דורכ
לאַזען דיא פּאַס. וואָס דאָרט איז אָבער פּאַרגעקומען האָב איך ניט
געהערט.

מערקווירדיג איז דער פּאַקט, דיא גאַנצע צייט פון מיין זיצען
אין פּאַס, פון דער מינוט אָן וואָס מען האָט פּערשלאָגען אויבען די
לעדערנע דעקעל ביז וואַגען איך בין אַרויסגעגאַנגען פון איהר, האָב
איך געפיהלט, וויא איך וואלט אליין נאר ניט ערווארט, קיין אויס-
רעגונג, קיין אונרוהיגקייט, קיינע האָפּנונגען, קיין צווייפעל, קיין
מורא, קיין שמחה, קיין ערווארטונג, קיין זאך ניט. ניטאָ קיין פּער-
גאַנגענהייט, ניטאָ קיין צוקונפט. דיא שטימונג איז זעהר אַ וואכער
דיגע, אַ געשעפּטליכע אויב מען קען אזוי זאָגען, אזוי וויא ארום
וואַלט קיין זאך ניט פּאַרגעקומען. אין דיא געדאַנקען זיינען נור
דיא אונמיטעלצאָרע איינדריקע, אָבער דער געדאַנק אליין ווירקט
ניט צוריק אויף דיעזע איינדריקע און דיא פיעלע בעזונדערע איינ-
דריקע בינדען זיך ניט צונויף אין איין קאָמפּליצירטעם גאַנצעם.
דיא געדאַנקען זיינען נור אָנגעווענדעט אויף דאָס וואָס מען מוז
מאָהן אין דעם אויגענבליק.

מיר איז אויסגעקומען צוויי מאָהל איבערצולעבען דיזעלביגע
געפיהלען. ביי דעם לעצטען ארעסט און אין דער צייט פון פּראָ-
צעס, ווען מען האָט געפיהרט ביינאַכט אויסצוהערען דעם טויט-
ארטהייל.

(* אום צו פּערהיטען אז דעם אויפזעהער זאָל זיין אונבעקוועם צו
אונטערזוכען דיא פּאַס פון אויבען, ווען מען מוז זיך אָבשמעלען אין
טהויער, איז בעשלאָסען געוואָרען, אז מען זאָל דיא פּאַס ניט טראָגען אויף
דיא הענד אין קעלער, ווארום דאן וואַלט מען זיא געדארפט אראַבלאָזען
אויף דער ערד, מען האט זיא דארום געפיהר ט איהר א שליטען.)

אָבער צו דער זאך: אין אַ צייט ארום נאָך דעם וויא מען האָט זיך אָבגעשטעלט אין טויער, דערהער איך אַ קלאַפּעריי פון ביקסען. דאָס שטעלט זיך אויס דער קאנוואי; דערנאָך הער איך עפעס אַ פייף פון אַ מויל און אַ רופענעם פון אונזערע: — נו, שנעלער, קינדער! איך פיהל אז מיר יאָגען זיך אראָב דעם בערגעל פון דעם צופאָהר צום טורמע. מיר זיינען מיט חסד דורכגעפאָהרען. מען האָט דורכגעלאָזען!

וויא מען האָט אויפגעהויבען דיא פאס פון שליטען, וויא מען האָט זיא אריינגעטראָגען אין קעלער, דאָס האָב איך שוין נאָך ניט געפיהלט.

דער דריטער אַקט איז ארויסצוקלייבען זיך פון פאס, וואָס איז פערשאַמען פון אויבען מיט קרויט.

דער קעלער בעשטעהט אייגענטליך פון צוויי טהיילען, איין טהייל איז גלייך מיט דער ערד און דאָרט ווערען געהאַלטען אלע פראָוויאנטען. דאָס איז אַ גרויסע קאמער מיט געזונדע דילען פון ברעמער. אויסער דעם טהייל איז דאָ נאָך אַ טהייל אַ נידריגע, וואָס איז אזוי וויא אן אייז-קעלער. דאָס איז אַ פינסטערער, אונט געהיער שמוציגער, קליינער געוועלב, וואוהין זעלמען ווער עס געהט. פון דעם ערשטען טהייל אין דעם לעצטען געהט מען אראָב אויף אַ טרעפּעל, וואָס איז שוין האַלב צופולט. אוועקצושטעלען דיא פאס אויבען איז געווען אַ געפאָהר, ווארום דיא ווייבער פון דיא אויפזעהער דערזעהענדיג אז מען האָט אריינגעפיהרט אין קעלער אַ פאס מיט פרישע קרויט, קען זיך פארגלוסטען אריין אין קעלער מיט דער בעסטער אבזיכט, הנאה צו האָבען פון פרישע זויער-קרויט און זיא קען אנשטאט דיא זויער-קרויט דערזעהען וויא איך קריך פון דאָרט ארויס, אָדער אפילו אין בעסטען אופן דערזעהען, אז דיא נור וואָס געבראַכטע פאס איז נאָך פוסט, ווייל איך בין שוין ארויס פון איהר. אַלזאָ ניט וועלענדיג שטעלען אין פערלעגענהייט דיא פרויען פון דיא אויפזעהער, איז בעשלאָסען געוואָרען, אז מען זאָל זיא אריינטראָגען אין אונטערשטען טהייל פון קעלער אונטער דעם אויסרויך, אז דיא אויבערשטע פרישע קרויט זאָל דאָ ניט פערפראָרען ווערען. מען האָט דיא פאס וויא עס איז אויף שטריק אראָבגעלאָזען אונטען. דאָרט איז בעטוועמער

ארויסצוקלייבען זיך פון פאם אין א פאסענדיגן מאמענט און וויי-
ניגער געפאהר, אז אימיצער וועט אריינקומען גלייך וויא איך וועל
ארויס און וועט מיך באלד דערזעהען, בעזאנדערס איז דיא גע-
פאהר געווען נאך גרויס איבער דעם פרישען שניי, וואָס איז דעם
פריהמאָרגען אויסגעפאלען.

עס האָט זיך אָנגעהויבען דיא טעכנישע שווערע אָפּעראַציע
פון אַראַבלאָזען אַ געלאָדענע פאם אין אונטערשטען קעלער. אַ
געשריי, אַ געפילדער און טומעל. דיא לאַך פון קעלער איז זעהר
אַ קליינע. אין אַראַבלאָזען דיא פאם האָבען זיך בעטהייליגט אַ
מאָן זיעבען פון אונזערע חברים, אויב עס האָבען אין דיא קריי-
טישע מאָמענטען ניט אויסגעהאָלפען זיי דיא קאָנוואַינע סאָלדאַ-
טען. דיא פאם האָט זיך עטליכע מאָל אזוי אַ דרעה געטאָהן, אז
איך בין כמעט אויסגעקומען מיט'ן קאָפּ אַראַב. אין איין מאָמענט
ווען עס האָט זיך געהערט דער פערצווייפּעלמער געשריי: האַלט
דאָרט שטארקער! האַלט אָן דיא רעכטע זייט! וואָס טהוט איהר,
זיא וועט דאָך אַראַבפאלען!... „נו — האָב איך זיך געטראַכט
— אַדיע ליבער פריינד, אָט דאָ איז דיין סוף, דוא פליהסט גלייך
מיט'ן קאָפּ אַראַב און קאָפּוט.“

און ווירקליך דיא שטריק אָדער דיא פאם אליין האָט געגעבען
אַ קרעכץ און אַ לאָז געטהאָן זיך וויא מיט איין שפרונג אַראַב.
נור דאָרט אונטען איז, וואהרשיינליך מיט גרויס אָנשטריינגונג
פון אימיצען פון אונזערע (דאָרט אונטען איז געווען אָנגעגרייט
איינער פון אונזערע געזונדע יונגען) אַ קעהר געטהאָן געוואָרען
בעציימענס די פאם אין דער אנדער זייט. דיא פאם האָט זיך אַ
זעץ געטהאָן מיט אַ טרעשיץ, אָבער זיא האָט ניט צוקלאַפּט, ניט
זיך און ניט מיך, און איז געבליעבען שטעהען אונטען.

מען האָט זיא דערנאָך איבערגעקייקעלט ווייטער פון דעם
אריינגאנג און, זעלבסטפּערשמענדליך, אז איך האָב זיך מיטגע-
קייקעלט, אזוי אז סוף כל סוף האָט מיין קערפּער געמוזט פאר-
שמעלען זעהר ניט קיין רעגולערע פיגור פאר אַ געאָמעטריקער
און אזא לאַגע וואָס איז ניט בעקוועם צום בעשרייבען. אָבער
דער עיקר איז, וואָס דאָס איינציגע פערבינדונג מיט דעם לעבעס-

קוואל, דיא טרייבעל צום אטהעמען איז גאנץ געבליעבען. הייסט דאָס, אז אלעס קען נאָך זיין גוט.

אונטערן פאס האָט מען אונטערנעלייגט שייטער האָלץ, אזוי וויא עס איז געווען פון פריהער אָבעמאכט, אז עס זאָל ניט פארשטיקט ווערען און עס זאָל זיין דורך וואַנען לופט זאָל צוקומען.

— נו, קינדער, געגאנגען אַהיים! און ביסלעכווייז ווערט שטילער און שטילער. איך וואַרט אויף דעם אָבעמאכטען סיגנאַל: דריי מאָהל אַ קלאַפּ אין פאס, — דאָס הייסט, אז אלעס איז כשורה. אַ גליקליכע נסיעה!

אַט איז דאָס: איינס, צוויי, דריי! פון אויבען הערען זיך דיא שטימען פון דיא קאנוואַינע: „נו, וואָס דויערט דאָס דאָרט?“ — „באַלד! מען דאַרף נור מיט אַ טיכעל די פאס אויבען פאר-בינדען.“

איך הער וויא אימיצענס אַ האַנד אויבען ערגעץ שאַרט פאנאנדער דיא קרויט און גיט מיר אַ דריק דעם קאַפּ. דער לעצטער דרוק פון אַ נאָהענטען חבר, וועלכער האָט אָנגעפיהרט דיא גאַנצע ארבייט.

ענטפערן דערויף קען איך ערשט איצט, און וויא וואָלט איך וועלען, אז דיעזע שורות זאָלען צוקומען צו דיר, מיין חבר.

מיט אַ גערויש פערקלאַפּט זיך דיא דעק פון אַרײַנגאַנג פון אינטערשטען קעלער, און דערנאָך דיא דרויסען-טהור פון אוי-בערשטען טהייל קעלער. עס הערט זיך דער קלאַנג פון פערדינגלען און וויא מען ציהט דעם שלאָס, צו פרובירען אַ פנים אויב גוט פערשלאָסען — דאָס איז אויך געווען אַן אָבערדעטער צייכען.

דאַרף מען אַרויסקריכען. אַ מענש איז געווען אָגעגרייט. אזוי וויא עס האָט דאָך געקענט פאסירען, אז אין דער צייט פון דער נסיעה אין פאס זאָל זיך מיט מיר טרעפען אַן אונמאַכט אָרער עס קען טרעפען נאָך עפעס אונאַנגענעהמערעם פון דעם איבער פער-שטיקמען אַטהעם, האָט זיך דאַרום אין דעם טונעל, ד. ה. צווישען

דיא ברעמער פון אויבערשטען טהייל קעלער און דער דורכגעגראָד-
בענער ערד, אריינגעקליעבען איינער, וועלכער האָט מיטגעהאָלפּען
אין דער אונטערנעהמונג. דיעזער האָט געדארפּט וואַרטען אויף
דעם צייכען, ווען מען וועט קלאַפּען מיט'ן שלאַס בלומרשט צו
פרובירען, דאן דארף ער אויפהויבען דיא דורכגעזעגטע ברעמער,
דארף דורכקריכען צום אויבערשטען קעלער, פון אויבערשטען
אריין אין אונטערשטען, דארף אראָבנעהמען דיא קרויט, פאנאהער-
שניידען דיא לעדער, געבען מיר הילף און וויא עס איז ארויס-
שלעפּען מיך פון דאָרט. ביי מיר אָבער איז אויף אין דערזעלכער
צייט געווען מיט זיך א מעסער, מיט וועלכען איך האָב געדארפּט,
אויב איך וועל קענען, דורכשניידען דיא פעל און געבאָרען ווערען
זעלבסטשטענדיג אָהן דער הילף פון דעם אַקושער.

דיא געדאַנקען זיינען געווען קלאָהר. נור איך ווייס ניט איי-
בער וועלכער אורזאכע, צו מחמת דער אונבעקוועמער לאַגע, אין
וועלכער איך בין געלעגען, צו דיא שווערקייט פון דיא קרויט, וועל-
כע האָט געדריקט דעם קאַפּ פון אויבען, אָדער איבער ניט רעגול-
לערען אַטחמען, נור דיא הענד האָבען ניט געקענט מאַהן קיין זאך.
וואַרטענדיג אייניגע מינוט אויף דעם „אַקושער“ און זעהענדיג אז
ער קומט ניט, האָב איך מיט גרויס אנשטריינגונג אויסגעקעהרט
דיא האַנד מיט'ן מעסער און אריינגעשטאַכען איהם אין דיא פעל;
איך וויל שניידען אין דער ברייט, אָבער עס קומט גאָר נישט
ארויס. דיא האַנד איז ניט אים שטאַנד צו מאַכען א שטאַרקע
בעוועגונג נאָך'ן דיאַמעטער. איך פרוביר שניידען אין פּערישעדיג-
נע ריכטונגען, פון אויבען הויבט זיך אַלץ שטאַרקער אָן צו ניסען
איבער מיר ראָססעל און פּלוצלונג האָט זיך מסתמא דורכגעמאַכט
א גרויסער שניט, עס האָט זיך אַ לאָז געמאַהן ארונטער א גאַנצע
מאַסע קרויט און האָט ארויסגעריסען דיא טרייבלעך פון מויל.

איך פיהל אז עס הויבט זיך אָן מישען אין קאַפּ און אז עס
קען זיך ענדיגען דיא געשיכטע ניט גאָר צום בעסטען. איך וויל
אראָבנעהמען פון קאַפּ דעם אייזערנעם טעלער, וועלכער שטערט
מיר דורכרוקען דעם קאַפּ דורך דער דורכגעשניטענער פעל, איך
קען אָבער מיט'ן האַנד ניט אויסקעהרען זיך. איך מאַך א שטאַרקע
אנשטריינגונג מיט'ן קאַפּ דורכצורייסען דיא צוגעשלאָגענע פעל

— עם ווייזט זיך ענדליך, אז אין געוויסע פעלע קען מען מיט'ן קאפ דיא וואַנד דורכברעכען. עטליכע גוטע אָנשפּאַרונגען מיט'ן קאָפּ, דיא פעל רייסט זיך ארויס מיט אַ רויש צוזאַמען מיט דיא צוועקלעך. קענטיג אז אין איילענים האָבען דיא קאמעראַדען שוואַך צוגעשלאָגען דיא נעגעל. דיא קרויט פאַלט אַרונטער און מיין קאָפּ הויבט זיך ארויס ארויף.

איך געדיינק ניט וויא מיר איז אָנגעקומען מיין ערשטע גע- בורט, נור ביי מיין צווייטער געבורט האָב איך היבש אן אַרבייט געמאַהן! אָבער ניט גלייך צו אַנדערע נור-וואָס געבוירענע, מאַך איך קיין לאַרעם און געשריי ניט ערשיינעדיג אויף דער וועלט, פאַרקעהרט איך בעמיה זיך צו האַלטען וואָס בעשיידענער, מען זאָל פון מיר קיין קול ניט דעהערען. מיט דורשט שלינג איך אין זיך דיא פייכטע, קאַלטע לופט, וועלכע האָט מיר אויסגעוויעזען אַלס זעהר ערפרישענד; איך זעה אַרויסצוקריגען דיא אָנגעגריי- טע וויין מיט עטהער. אויסגעטרונקען און איך קוק זיך אַרום מיט דער נייגעריגקייט פון אַ נייגעבאַרענעם — פינסטער, חושך. איך הער טריט. מען הויבט דיא דעק פון אונטערשטען קעלער. עם לאָזען זיך אַראָב אימיצענס פיס. איך האָב שוין געוואָלט אַרייני- רוקען זיך צוריק אין פאַס, האָב אָבער זיך מיישב געווען, אז עם לוינט ניט: ממה נפשך, איז דאס אן אויפזעהער, וועט ער דאָך סאיי וויא-סאיי צוגעהען צו דער פאַס, אומזיסט דאָס בעהאַלטען זיך. אויב ניט איז דאָך אודאי רעכט.

דיא פיס לאָזען זיך לאַנגזאַם אַרונטער און ניט קוקענדיג דערויף וואָס פון דער עפענונג אויבען לייכט זיך אַביסעל דורך, איז דאָך שווער געווען צו דערקענען וועמעס פיס דאָס זיינען, דעם פריינדס דעם פיינדס.

ענדליך שעפצעט ער: דאָס בין איך!

דאָס איז דיא שטימע פון פריינד. דאָס איז דער אקושער, וועמען דער נייגעבאַרענער בעגעגענט מיט אַ מעסער אין איין האַנד און מיט אַ פלאַש וויין אין דער אַנדערער. — וואָס פאַר אַ פאַרט- שריט פון דער מענשהייט!

— אלעם כשורה, מיין פריינד ?

— אלעם ! — ענטפערט ער — קומט גלייך נאָך מיר.
מיר האָבען אַרויסגענומען פון פּאָס מיינע אָנגעגרייטע קלייד-
דער, דיא היטעל; אלעם איז דורכגעוויקט פון קרויטרדאָסעל.
דיא פּאָס פּערבונדען מיט אַ טוך, אַז אויב אימיער וועט אריינ-
קומען זאָל ער זיך ניט גלייך כאַפּען וואָס דאָ איז געשעהען. שטיל
ארום. עמליכע שפרונג און איך בין אויבען. דער אקושער פּערמאַכט
דיא דעק פון קעלער. מיר געהען צום פּלאַץ, וואו ברעטער פון דיא
דילען זיינען דורכגעזעגט. איך פּאַראוויס און ער נאָך מיר אום ציר-
צומאַכען צוריק דיא ברעטער אזוי וויא עס וואָלט קיין זאך ניט
פּאַסירט.

— פארנעהמט זיך לינקס !

איך זעה אַ זעהר ענגע לאַך לייכט זיך דורך צווישען דיא דיר-
לען פון קעלער אין דער ערד. פון ווייטען זעהט זיך דער צונומענער
פונדאַמענט. עס שוידערט אַביסעל. וויא שפּאַרט מען זיך דורך
אַזא ענגשאַפט ביז דעם אַרויסגאַנג. איך קריך. נור דאָ האָב איך
געמאַכט אַ גרויסען פּעהלער. איך האָב געדאַרפט קריכען מיט'ן
רוקען אראָב און מיט'ן ברוסט אַרויף-צו, און איך בין געקראַכען
אויפ'ן בויך. דיא שטרעקע איז אַ טריט צוואַנציג אונגעפּעהר. אין
מיטען דעריין — סטאַפּ ! ניט אַהין ניט צוריק. אריינקריכען בין
איך שוין וויא עס איז אריינגעקראַכען, אָבער ווייטער ניט פון
פּלאַץ. איך האָב זיך געדרעהט, געדרעהט און קוים מיט מאַטער-
נעס אַרויסגעקאראַבקעט זיך, דערקראַכען. נאָך אייניגע טריט צום
אַרויסגאַנג. מיר האָבען זיך אָבגעשטעלט. דאָס איז געווען אין דער
פּרייה*.) איך גיב אַ טוק אויפ'ן זייגער, עס איז נייען. דאָס הייסט,
אַז אין גאַנצען איז אריבער אַ האַלבע שטונדע, זינד עס האָט זיך
אָנגעהויבען דיא נסיעה פון טורמע.

(* אַרויס האַט מען געמוזט אין דער פּרייה, ווארום אין אַבענד טראַגט
מען דאד קיין פּאָס גיט פון טורמע, אָבער איצט, וויא מאַכט מען דאָ ביז
פּאַראַכט אין דעם גראַבען ? דאס איז אונמעגליך : מען קען זיך דאָך
יעדע מינוט כאַפּען.)

איך זעה דער פונדאמענט איז צונומען. עם זעהט זיך דער ווינקעל פון הויף וואו עם וואָהנט דיא גאנצע נאטשאַלסטווא. עם הערען זיך שטימען. דיא וואָס געהען פערביי דרויסען דעם צונומענעם פלאץ פון פונדאמענט, קענען אונז גאנץ גוט דערזעהען. פון דאנען דארפען מיר גוט אויפמערקזאם זיין אויף אַבערערטע סיגנאַלען. ערשטע סיגנאַלען: דער וועג איז פערנומען — מען דארף נאָך ליעגען. וויעדער אַ סיגנאַל: ליגען! איך הייב זיך אָן וויא עם איז קעהרען און פערריכטען מיינע בנדים. ביי מיר איז געווען אָנגעגרייט אפילו אַ שפיעגעלע, אָבער קריכענדיג דאָ אין דער ענגקייט איז זיא צובראָכען געוואָרען. דאמען ווייסען, אז אָהן אַ שפיעגעלע קען מען דעם טראַלעט ניט מאַכען וויא עם גע- הער צו זיין. צום גליק זיינען געווען גענוג אָנגעגרייט טאַשענ- טיכלעך: איך האָב ארומגעווישט דיא צובלוטוגטע הענד און גע- זיכט, וועלכע זיינען צוקראַצט געוואָרען פון דיא נעגעל אין פאַם. מיר הערען טריט. מיר זעהען לעדערנע שטיוועל. אן אויפזעהער געהט דאָס פערביי אונז. ווען ער וואָלט איין קוק טאָהן אונמען צו זיינע פיס, וואָלט ער בעקומען אַ גוטע בעלאָהנונג פאַר אן ענטדעקונג. ער איז אריבער. אַ סיגנאַל ווידער: ליגען!

דיא צייט ציהט זיך שרעקליכערהייט. ארום מערקט זיך קיין זאך ניט; עם שיינט, אז מען קען דאָך ארויסגעהען, פאַר וואָס- זשע איז אַלץ אַ סיגנאַל: ליגען!

— דיא סיגנאַלען זיינען זיכערע. ליעגט רוהיג! — שעפעצט מיר מיין אקושער.

אין עטליכע מינוט ארום וויעדער טריט, אָבער שוין פון דער אַנדער זייט. עם געהען פערביי צוויי קאנוואינע סאָלאַטען. דיא אויגען ארויף — דאנקען גאָט אריבער!

און דער סיגנאַל איז אַלץ: ליגט!

מיר ליגען און טראַכטען וועגען דעם הכלהכלים פון מענשען. פלוצלונג קינדערישע שטימען: כאַפּ איהם! כאַפּ איהם! אין עטליכע סעקונדען ארום לויפט צו גלייך צו דער עפנונג, וואו מיר ליגען, אַ הינטעל. דאָס האָבען דיא קינדער פון דעם אויפזעהער

געשפיעלט זיך מיט א הינטעל און געיאָגט זיך נאָך איהם. זעהר א שלעכטע שפיעל! דער הינטעל איז צוגעשפרונגען צו דער עפנונג און איז מיט פערואונדערונג געבליעבען שטעהען און קוקען אויף אונז. פון ווייטען הערען זיך אלץ נעהנטער דיא קינדערשע קולות. דאָ וועט ענטוועדער דער הינטעל אָנהייבען בילען אָדער די קינדער וועלען צולויפען. אַ מיאוס'ע געשיכטע. מיר האָבען אויסגעשטעלט דיא אויגען אויפ'ן הינטעל, צו איבערראַשען איהם מיט אונזער בליק. איך האָב אַמאָל געהערט פון יענער, אַז מען קען מיט אַזא קוק אַבשטעלען אַ חיה. ערשט, וויא אונערואַרטעט! דער הינטעל האָט געקוקט, געקוקט, האָט אַ ציה געטאָהן מיט'ן נאָז, וויא איי נער זאָגט: דאָס איז אייער זאך, קינדער, מיט מיר געהער זיך דאָס נישט אָן, — האָט זיך רעהיג אַ קעהר געטאָהן צוריק און אַוועק צו דיא קינדער. דער קלינגענדער געלעכטער און דיא שטוימעלעך פון קינדער, וויא אנגענעהם דאָס זאָל ניט זיין, נור איצט זיינען מיר געווען זעהר גערן וואָס זיי זיינען אַוועק ווייטער און מיר האָבען זיי ניט געהערט מעהר.

ווידער איז שטיל. עס זיינען אריבער אייניגע מינוטען. אלץ דערזעלבער סיגנאַל: ליגט! ליגען מיר. ווידער הערען זיך טריט. אין אַ וויילע ארום דערזעהען מיר עמערס. זיי זיינען אריי בער כשרה. דאָס איז מען געגאַנגען נאָך וואַסער, דאַרף מען וואַר מען ביז דער וואַסער-טרענער וועט געהען צוריק. איך גיב אַ טראַכט און אַ קעלט איז אריבער פון איין געדאַנק: צוריק וועט ער דאָך טראָגען שוין אָנגעפיעלטע עמערס מיט וואַסער; דער קאַפּ וועט ביי איהם מוזען זיין איינגעבויגען פון דער משא און ער וועט ניט וועלענדיג מוזען קוקען אראָב און וועט דערזעהען דעם צונומענעם פונדאַמענט. דיא מיאוס'טע זאך איז צו געפינען זיך אין אַ אויסוואַרטענדער לאַגע און ווען מען זעהט פאַר זיך קיין טרויסט פאַראויס. טויזענער-ערליי געדאַנקען לויפען צוריק אין קאַפּ און איבער זיי אלע הערשט איין געדאַנק: און וויא האָט דען געקענט אַהערש זיין? עס איז דאָך אַ משוגעת צו ערוואַרטען, אַז אלעס זאָל זיך טראַד טרעפען אזוי וויא מען וויל, דיא פערשיעדענע צופעלע זאָלען זיך צופאַסען אונגלויבליך גוט פאַר אונז, און אַז עס וועט געלינגען אין מיטען העלען טאַג ארויסקריכען פון דאַנען.

און ווען מיר וועלען שוין ארויסקריכען, וועט אונז דען דאן איך מיצער ניט דערזעהען, פון איין זייט אָדער פון דער אנדער זייט ?

אָבער וויא לאַנגזאַם דיא צייט האָט זיך ניט געצויגען, דיא מינומען געהען דאָך אָבער פּערביי ; מיר הערען וויא דער וואַסער-טרעגער קומט אָן פון דער רעכטער זייט. עס זעהען זיך שוין זיינע עמערס. אָט דערזעהט ער אונז ! ער קומט אונטער צו דער סאַמע עפענונג, וואו מיר ליגען. מיר זעהען : דיא עמערס לאָזען זיך אראָב. נאָך אַ סעקונדע — ער שטעלט דיא עמערס אויף דער ערד. דאָס האַרץ האָט זיך אַ טרייסעל געטאָהן. ענטוועדער ער האָט אונז שוין דערזעהען אָדער ער האָט זיך דאָ אַ גליטש געטאָהן אויף דעם פּרישען שניי לעבען קעלער און ער וויל פּאַרריכטען זיין קאַראָך מיסעל (נאַשצע) און אויפצוהויבען דיא עמערס וועט ער זיך דאָך ווייטער מוזען אָנבויען. . . נור קענטיג אַז דיעזען מאָהל האָבען שוין דיא געטער אליין געוואָלט בעשיצען אונז, ער האָט זיך טאַקע אָנגעבויען, און זאָגאר גאַנץ נידריג, אָבער מיט'ן רוקען צו אונז. דאָס איז אפילו געווען ניט גאָר העפליך, נור אונז האָט זיך דאָס אויסגעוועזען אַלס דיא רייצענדסטע, צויבערהאַפטעסטע פּאַזע פון זיין זייט. אויפ'ן האַרצען איז געוואָרען פּרעהליכער. אָבער הער סינגאַל איז אַלץ דערזעלביגער אונערבאַרעמליכער : ליגען !

איך גיב אַ קוק אויפ'ן זייגער. איז דאָס גאָר אין גאַנצען אַ מינוט 25—20 וויא מיר ליגען ? און מיר האָט זיך אויסגעוועזען זען, אַז עס איז אריבערגעגאַנגען אַ גאַנצע אויביגקייט !

פּלוצלונג — עס גלויבט זיך פשוט דיא אויגען ניט : אַ סיג נאַל ; עס הויבט זיך אָן צו בייטען. זאָל דאָס מעגליך זיין ? צו מישט זיך דאָס ניט אונז אין דיא אויגען ? ניין, עס איז טאַקע אַ נייער סינגאַל : „אַלעס וויא עס דאַרף צו זיין, ארויסגעהען !“

אזוי וויא באַמבעס זיינען מיר ארויסגעשפּרונגען פון לאָך פון פונדאַמענט און מיט לאַנגזאַמע טריט, אויף אַ גאַנץ אונשול-גען אופן זיינען מיר אוועק צו דיא צוויי וועגען, צו דעם פּלאַטץ וואו מיר האָבען פון פריהער אָבגעמאַכט. דער אקווער האָט גע-

דארפט אין א געוויסען פונקט בעקומען געלד, א פאספארט און געוועהר פון מיינעטוועגען*)

דער געפיהל מיט וועלכען איך בין גענאנגען איז געווען דער-זעלביגער מיט וועלכען מען געהט, ווען מען שיסט פון ביידע זייטען. איך גיב זיך דיא מיה צו געהן גלייך, ניט ווייזען קיין אויפרעגונג, אָבער עס ווילט זיך דאָך אַרומקוקען, עס ווילט זיך אים לעבען זעהן דיא פּאַזיציאָן, אויסגעפינען וואָס טהוט זיך אַהינטער דיר. אָבער אומקוקען זיך איז אַ סכנה. אַ גליקליכער געדאַנק: איך מאַך שנייקולקעס און שפּיעל זיך מיט זיי, בעוועגענדיג זיך אַלץ פּאַר-ווערטס. איינבויגענדיג זיך צו מאַכען שנייקולען איז שוין גע-ווען ניט שווער צו כאַפען אַ קוק וואָס אַהינטער אונז טהוט זיך. איך גיב אַ קוק און איך בין שיער ניט פּערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ קויל פון זאַלץ, וויא עס האָט פּאַסירט מיט לוט'ס ווייב.

פרישער שניי. אַ לויטער־קלאָהרער פּריה־מאָרגען. אן אָפּענער, נאַקעטער געגענד פון אַלע זייטען. פון דער רעכטער זייט זיינען דיא הייזלעך פון דער פּרייע קאַמאנדא, וואו עס שלעפען זיך שטענדיג ארום סאָלדאַטען און אויפזעהער; פון הינטען, אויפ'ן בערגעל — דאָס קאַזיאָנע הויז, וואָס קוקט אויף אונז מיט זיינע צוואַנציג פענסטער־אויגען, פון צווייטען עמאָזש: דאָרט וואָהנען דער הילפס־נאַטשאַלניק און דיא אויפזעהער.

אַ מינוט צעהן קומט אויס צו געהען גאַנץ אָפּען פאר זיי. אונבעמערקבאַר וויש איך ארום מיט שניי דעם פנים, וועלכער איז עפעס פּערבלוטטיגט. מיט אונגעהויערען דורשט שלינג איך דעם קאַלמען ריינעם שניי און אַטהעם איין דיא פּרישע לופט.

אָט איז זיא דיא פּרייהייט, וויא גוט זיא איז! נור פּאַראוים שטעהט נאָך פאר אזוי פיעל דורכצומאַכען, אַז עס איז נאָך זעהר ווייט פון קענען זיך פיהלען פריי. מיט דעם „אַקושער“, וועלכער

*) ביז' אַרױסגאַנג פון דעם טונעל האָבען מיר דאס ניט געוואָלט מױטנעהמען, ווייל טאַמער פאלען מיר דורך, זאָל דאס געלד ניט פּערלאָרען געהן.

האָט אין אַלגעמיין אויסגעפיהרט זיין שווערע אויפגאבע מערק-
ווירדיג פינקטליך און קאַרעקט, האָב איך זיך בעגעגענט פינקטליך
צו דער זעקונדע; מיר האָבען בעטראַכט דאָס געוועהר, האָבען בע-
האַלטען דאָס געלד, האָבען זיך אַביסעל צורעכט געמאַכט און —
מאַרשירט ווייטער.

אונז איז אויסגעקומען דורכצוגעהען צופוס אייניגע וויאַרסט,
פארנעהמען זיך איבער דיא בערג און אין אַ בעשטימטען פלאַץ
געפינען אָנגעגרייטע פערד, וועלכע האָבען אויף אונז שוין גע-
דאַרפט ווארטען פון אינדער-פריה אָן. דיא פיס זיינען געווען איינ-
געוויקעלט אין וואטע און ווארעם אָנגעצויגען, אזוי אַז געהענדיג
שנעל האָבען זיך דיא פיס ניט געלאָזט בעזאָנדערס פיהלען. דער-
פאר אָבער האָט דאָס האַרץ געלאָזען זיך שטאַרק פיהלען. פון
ליגען אין פאַס, פון אונגעוועהנליכען קלעטערען אויף דיא הויכע
בערג איבער דעם גליטשיגען שניי האָט זיך אָנגעהויבען אַ זעהר
שטאַרקע האַרץ-קלאפעניש. פשוט דער אמהעם פערכאפט, דער-
שטיקט צו ווערען. אָבער ווארטען טאָר מען ניט, וואָרום ביז וואנען
מיר וועלען זיך אַריבערקלייבען איבער דיא בערג, זיינען מיר אַלץ
אַפען פאר אַלעמענס אויגען, און אויב מען וואָלט זיך אין דיעזער
צייט אין טורמע כאַפען וואָס עס איז געשעהען, וואָלט מען אונז
נאָך גאַנץ לייכט געקענט געפינען.

איצט איז אַ נייע צרה; צו וועלען מיר טרעפען דיא פוהר אויף
דעם אָבגערעדטען פלאַץ! דאָס איז שוין דאָס פינפטע מאָל אין
צייט פון צוויי חדשים, וויא אַ פוהר ווארט אויף אונז, און אַלע
פיער מאָל זיינען מיר נישט געקומען.

דער פוהרמאַן האָט שוין אָנגעוואָרען יעדע האָפנונג, אַז פון
אונזער פלאַץ זאָל זיך ווען עס איז עפעס אויסלאָזען, וועט נאָר
קיין וואונדער ניט זיין, אויב ער וועט איצט זיין דערצו קאַלט
בלוטגי און ניט קומען צו דער רעכטער צייט.

דעם ערשטען באַרג זיינען מיר אַריבער כשורה. דיא טורמע
מיט אַלע איהרע אַרומיגע שטיבלאַך זעהען זיך שוין נישט, אָבער
דער פערדערשער שנעע צייכענט אָן צו דייטליכע סמנים וועגען
אונזער אַנטרינען.

ווען מיר זיינען שוין געווען ביי א צוויי וויאָרסט פאר'ן פלאץ, וואו מיר האָבען אָבגעמאַכט זיך צו טרעפען, האָבען מיר געגעבען אַ סיגנאַל, אַז דאָס געהען מיר, און זיי דאַרפען אונז אַרויסגעהן אַנטקעגען און אָבפיהרען צו דער פוהר.

עס געהט דורך אַ שטיק צייט, מען הערט קיין שום ענטפער, מען זעהט קיינעם ניט. נו, אזוי איז דאָס שוין: וואו עס איז דין, דאָרטען רייסט זיך, וויא עס שיינט איז דיא פוהר ניט געקומען! פּלוצלונג, האָט אין דער ווייט צווישען דיא קוסמען עפעס אָנגעהויבען בלאַנקען, און באלד האָט מען דערזעהען געהן אַ מענטשען. דיא פוהר איז דאָ!

מיר האָבען זיך געשווינד געלאָזט געהן צו זיי. נור ניט אַראָכט לאָזענדיג קיין אויג פון'ם מענשען וועלכען מיר האָבען בעמערקט, ווייל ער מוז דאָס זיין דער, וועלכער פיהרט אונז צו דער פוהר. ווען מיר זיינען צוגעקומען און געזאָגט איינער דעם צווייטען דיא פּאַרלאַלע, האָבען מיר זיך איבערצייגט, אַז יא, דאָס איז ער! איך האָב זיך קוים, קוים אָבגעהאַלטען ניט צו פאַלען איהם אויפ'ן האַלז פאר גרוים שמחה. אָט וויא אַ גאַנצער באַרג איז אונז אַראָבגעפאַלען פון דיא פּלויצעס, אזוי לייכט און מונטער האָבען מיר זיך דערפיהלט. אַצינד הייסט דאָס, איז אונזער אַרבייט כמעט וויא פּערטיג.

פלינק האָב איך זיך איינגעוואַשען אין דערבייאַגען טייכעל, אַ טרונק געטהאָן אַ ביסעל דיא קאַלטע וואַסער, בעגריסט דיא חברים, וועלכע בלייבען איבער, זיך געזעגענט מיט'ן „אַקושער“ זיך איבערגעטהאָן אין פּאַסיגע קליידער — אַריין אין פוהר, און נישטאָ מוף! דיא ערשמע פינה און צוואַנציג וויאָרסט, זיינען נאָך זעהר געפעהרליך: מען קען באַגעגענען פיעל דאָרטיגע איינז וואהנער. מיר האָבען אַראַבגעקעהרט פון דעם אלגעמיינעם וועג און זיינען געפאָהרען מיט זייטיגע הינטער-געסלאָך.

דער פוהרמאַן, איז אָבער אַ סיביריאַק און האָט, וויא מען זאָגט, אַ גוטען חוש הריח און טאַקע מיט דיא אויגען פון אַ סך ביריאַק, האָט ער דורכגעדרונגען יעדען פאַרבייגעהער און געוואָרפען שאַרפע בליקען ארום און ארום.

מיט אַ מאָל, גאָר אונערװאַרטעט, מיר האָבען געהאַט אָבער-
פּאַהרען ביי 8—10 װיאָרסט, מיין פּוהרמאַן קריצט מיט די ציין :
— „א נכפה זאָל דאָס טרעפען ! באַיאַנאָוו*) מיט זיין זוהן פּאַהר-
רען ! לייג זיך הערוויילע צו און דעס זיך איין מיט דיין טולופּ!“

עס לאָזט זיך אויס אַז נישט װײט פּון דעם אָרט, ליגען דיא
הײנפּעלדער װאָס בעלאַנגען צום געפּענגניס, און אזוי װײא ערשט
ניט לאַנג האָט מען זיי אונטערגעצונדען, האָט אײנער פּון דיא
אויפּזעהער ביי נאַכט אָנגעלאָדען אַ פּאַר װעגען הײ און אצינד
פּאַהרט ער צוריק קיין אַקאַטוי און פּאַהרט אונז פּונקט אַנטקעגען.

איך האָב זיך אזוי װײא אַ פּלאַכע אַװעקגעלייגט אין פּוהר,
דער פּוהרמאַן קערט אַראָב פּון װעג, און מיר פּאַהרען װידער מיט
אַן אַנדער זײט, װעלכע װעט פּערגרעסערען אונזער װעג אודאי
אויף 20 װיאָרסט.

דיא געפּעהרליכע 30 װיאָרסט זײנען מיר דערוויילע גליקליך
אַריבער און מיין פּוהרמאַן הײבט אָן װערען אַ ביסעלע רוהיגער,
פּרויליכער.

— זאָג מיר נור, גוטער ברודער, אָנט דאָס ביסטו טאַקע דער
זעלבער ? פּרעגט ער מיך.

— יא, דאָס בין איך.

— שווער איז דיר צוגעגאַנגען, גוטער ברודער, אַלץ איז גע-
װעזען נישט געלונגען און נישט געלונגען.

— דערפּאַר דאַרפען מיר זעהען איצט אַז מיר זאָלען נישט
בלייבען מיט אַ נאָז.

— נו, מען מוז זעהען אַז אונזער אַרבייט זאָל געהן װײא מען
בעדאַרף גאָר אָהן אַ תּירוץ ! איז מעגליך אַז מען זאָל אונז באַלד
נאָכיאָגען ?

(* אײנער פּון דיא געפּענגניס נאַדזיראַטעלעס.

— איך ווייס נישט, גוטער ברודער; עס קען זיין אז מען זאָל זיך גיך כאַפּען, און עס קען זיין, אז ביז פאַרנאכט זאָל מען נאָך אויך גאָר נישט וויסען.

— און ווען זיי וועלען זיך כאַפּען, דאָן וועלען זיי זוכען, דיא נכפה זאָל זיי נעהמען!

— יא, שטאַרק, גוטער ברודער. און וויא וועט זיין אָויב זיי וועלען ארויסשיקען ציווילנע, נישט קיין פּאָליצייסקע און זשאַנ-דאַרמען אונז נאָכיאַגען, וועלען צוזאַגען דערפאַר גוט בעלוינען און יענע וועלען זיך שטאַרק פלייסען?

— עה! וואו איז דאָס געהערט געוואָרען! איצט איז שוין אַן אנדער צייט! דאָס פּאָלק פּערשטעהט שוין אויך אַ ביסעל. זיי ווייסען שוין איצט ווער עס אַנטלויפט און נאָך וואָס ער אַנטלויפט. ביי אונז איז אפילו ניט ראַטייע, פון דעסמוועגען הויבט מען שוין אויך אָן צו פּערשטעהן.

— נו, און ווער עס וועט זיך פאַר געלט פּערקויפּען, מיט יענעס איז גאָר קורצע דבורים, זיי גיבען איהם דערפאַר 75 רובעל, וועלען מיר איהם געבען הונדערט רובעל און אַבי מען וועט איהם פּער-שטאַפּען דאָס מויל, אזוי איז ער אונזערער. ניין, מיין פריינד, פאַר דיא קאָזאַצקע געלד איז זיך גאָר ניטאָ וואָס צו שרעקען.

מיר זיינען אָבגעפּאָהרען נאָך 50 וויאָרסט, קיינע שלעכטע בעגענעניסען.

— נו, זאָג מיר, גוטער ברודער, מיט וואָס פאַר אַ וועג וועלען מיר ווייטער פּאָהרען? — פּרעג איך.

— דאָס בעסטע דיינק איך איז, אָט אזוי וויא מיר פּאָהרען.

— נו, און וויא איז דאָ ביי נאָכט? טרעפט דאָ גאָר ניט אונטערוועגענס?

— גאָט בעהיט, גוטער ברודער, ווען עס טרעפען אונז אָן דיא חברה-לייט!

— וואס־זשע זיי בערויבען ?

— ווען מען זאל נישט מעהר וויא בערויבען ? זיי זיינען אָבער פשוט גזלנים, מערדער, פאר נאָר נישט און זיי הרג'ענען. ניט לאַנג האָבען זיי צווייען דער'הרג'עט.

— ווירקליך ? !

— אָט ערשט פאראַכטאָגען, איז געפאָהרען איין קאָזאָק... זיי זיינען איהם בעפאלען און געוואָלט ביי איהם דאָס געלד אָבנעהמען, האָט ער פינף מיט איין מאָל אוועקגעלייגט אויפ'ן אָרט.

בשעת'ן דערצעהלען האָט דער פנים אָנגעהויבען לייכטען ביים סיביריאַק. מיך האָט דאָס, אָבער ווייניג געטרייסט,

— געוועהר האָסטו ביי זיך גוטע ?

— יא, קיין בעסערע דאָרף מען דוכט זיך נישט, גוטער ברודער, נור וואָס וועלען מיר אויפ'ן שטייגער אין צווייען קענען מאַכען מיט אַ נאַנצער שייקע.

— דערהויבט, האַלט נור אימער דאָס געוועהר אָנגעגרייט ; און שלאָפען גאָט בעוואָהר ! אפשר וועט אלעס דורכגעהן וויא גע־וואונשען.

ס'איז א'ן אַן אנגענעהמע געשיכטע : אנטלויפען פון אַקאטרי און אומקומען אויפ'ן גרויסען שליאָך !

מיר האָבען צוגעגרייט דאָס געוועהר און פאָהרען ווייטער. עס הויבט אָן טונקעל ווערען.

— האָ ? גוטער ברודער, אפשר וואָלטען מיר אויסגעטרונקען צו גלעזלאַך וואַרעמס ?

— טהעע ? אָט וואָס פאר אַ מעשה ! ווייסטו ווען עס איז געקומען דער געשיקטעל פון אַקאטוי ? היינט בעגינען ! איך האָב

שוין געוואָלט דיא פערד אין וואָלד טרייבען, זיי זאָלען זיך פאַשען
און אַליין צו דער אַרבייט געהן; מיט אַ מאָל איך זעה, ער איז דאָ:
„פּאָהר — זאָגט ער — אָבער טאַקע תּיכף ומיד.“

— וויא הייסט, היינט אין דער פריה? מען האָט איהם דאָך
נאָך נעכטען ביי טאָג אָנגעזאָגט, אז ער זאָל דיך לאָזען וויסען?

— נו, זעהסטו שוין וואָס פאַר אַ גלייכנילטיגער מענש דאָס
איז, וויא אזוי ער האָט אונז געקענט פערפיהרען, און איז נאָך אַ
פריינד דערצו. מיט איין האַלבער שעה שפעטער, וואָלסטו נישט
מיד נישט דיא פוהר ניט געטראָפען! פערשטעהסטו שוין אז ס'איז
קיין צייט נישט געווען ווען זיך צו צוגריימען אין וועג אַרײַן.

— און שפייז איז ביי דיר עפעס פאַראן?

— שפייז? אָט דאָס, וואָס איך האָב נאָך צו דער לעצטער
רייזע צוגעגרייט איז פאַראן, אי דאָס אויב עס איז ניט קאַליע
געוואָרען.

ס'איז נישטאָ ניט קיין טהעע, ניט וואָס צו עסען, און דער
פּראָסט שטאַרקט זיך אַלע וויילע מעהר, עס הייבט אָן דורכנעהמען
אַ קעלט. אין פעסעל זיינען דיא קליידער און אונטערוועש שטאַרק
איינגענעצט געוואָרען אין קרויטראָסעל אזוי אז איצט בין איך
אין גאַנצען איינגעשמידט אין אַ קאַלטען קאַמפּרעס, און זיך איך
בערטאָן אויפ'ן פּראָסט איז נאָך געפעהרליכער. מיר בעשליסען
פּאָהרען אזוי ווייטער.

עס ווערט פינסטערער. דער הימעל ווערט פערצויגען מיט
וואָלקען. עס הויבט זיך אויף אַ קאַלטער שניידענדער ווינד.

— איך האָב זעהר מורא, אז אַ זאווערוכע זאָל זיך נישט צו
שפיעלען — האָט זיך אָבגערופען דער פוהרמאַן. — עס וועט פער
שיטען דעם וועג, וועט זיין זעהר נישט פריילאָך.

מיר פּאָהרען מיט גרויס מאַטערניש, זוכענדיג כּסדר דיא צו
פּלאַנצערטע וועגען. מיר זיינען צוגעקומען עפעס צו אַ טייכעל,
דורכגעבראַכען דעם אייז, אָנגעטרונקען דיא פּערד, אַליין אויך אַ

מרוינט געטהאָן; דער דורשט איז עפעס געווען אוננאטירליך; און מיר פֿאָהרען ווייטער.

רעכענענדיג אז ביי נאכט וועט מען אונז זיכער ניט נאָכיאָגען איז פאר אונז זעהר נויטיג געווען צו געוויינען צייט. עס איז שוין נאָך האַלבע נאכט, א זייגער דריי, דער פוהרמאן הויבט זיך אָן קרימען.

— וויא דו ווילסט זיך, גומער ברודער, מען זעהט ניט קיין וועג. וויא עס ווייזט האָבען מיר זיך אַראָבגעשלאָגען פון וועג. מיר האָבען זיך אָבגעשטעלט, אַראָבגעגאַנגען זוכען דעם רעכטען וועג. יא, אזוי איז דאָס, מיר האָבען דעם וועג פערלאָרען. איך שמעל אָן דעם קאַמפּאַס, ער שמעלט זיך כמעט וויא ריכטיג, אָבער קיין וועג זעהט מען ערגעץ ניט. פֿאָהרען ווייטער האָט קיין זינען ניט; עס בלייבט מעהר נישט איבער, וויא צו ווארטען ביז עס וועט אָנהויבען טאָגען.

מיר האָבען אויסגעשפּאַנט דיא פּערד, גענומען דאָס געוועהר אין דיא הענד אַרײַן, און זיך אוועקגעשטעלט אויף דער וואַך.

אונטער דעם יאָמער פון שטורם, טראָגען זיך דיא געדאַנקען דאָס אין אַקאַטוי און דאָס אַהײַן, ווייט אין רוסלאַנד.

וואָס הערט זיך איצט אין אַקאַטוי? האָט מען שוין ערפֿאַהרען וועגען מיין אַנטלויפען? אָדער עס איז געשעהן וויא מען האָט זיך געריכט, אז אין אַבענד ביים איבערזעהען וועט מען קענען נאָך אלץ פּערדעקען? וויא האָבען דיא נאָהענטסטע חברים איבערגעד פּיהלט היינטיגען טאָג. אין רוסלאַנד דיא חברים, ווייסען נאָך געד וויינליך פון גאָר נישט וועט געלינגען אונזער פֿלאַן אויסצופֿירען ביז'ן סוף, אָדער עס וועט זיך ערגעץ איבעררייסען? דו ווענדסט אָן אלע מעגליכקייטען, זאָלסט איבערקליגען דיין שונא, און גליקליך אַרויס פון אלע סכּנות.

ערגעץ וואו האָט א קרעה געטהאָן דער אָהן. מיר האָבען א צימער געטהאָן: הייסט דאָס, אז מיר זיינען נאָהענט לעבען א דאָרף. דאָס וואָס מיר האָבען נאָהענטע שכנים איז אונז ניט גאָר אַנגעד נעהם. עס הויבט אָן טאָגען. פון דער ווייטען הויבט זיך פאר אונז

אן מאַלען אַ הויז. איך בין געבליבען שטעהן אויף דער וואך און דער פורמאן איז אוועקגעגאנגען זוכען דעם וועג. עס האָט זיך אויסגעלאָזט, אז מיר האָבען זיך נאָך געכאַפט אין דער צייט, דאָס הייסט דער וועג איז געווען ניט ווייט פון אונז, ביי אַ פערטעל וויאָרסט. דיא נאַכט איז אַריבער בשלום. קיין שום צופאַל האָט ניט פאַסירט און איצט זיינען מיר כמעט וויא זיכער פון אן איר בערפאַל. אפילו דיא געטרייסטע וועג־מענשען וואָלמען ניט קענען דורכמאַכען אזא שטיק וועג אָהן אָברוה. איצט בלייבט נור דיא סכנה אין פאַראויס: מען קען אונז איבערשניידען דעם וועג דאָרט וואוהין מיר פאַהרען אויב מען האָט זיי שוין געלאָזט וויסען פון געפענגניס. דער געפעהרליכסטער מאַמענט, איז דאָס אַריינפאַהרען אין דיזען פונקט. מיר זוכען מיטלען וויא אזוי מיר זאָלען קענען אויספיהרען אַנצוקומען אַהין ביי נאַכט, ווען עס וועט זיין רעכט פינסטער.

דער צווייטער טאָג פון דער נסיעה איז אויך דורכגעגאנגען בשלום, כמעט קיינע בעגעגעניס.

עס ווערט שפעט. דאָס געכמיגע ערקעלמונג געהט אַריבער אין אַ הויז. דו פיהלסט אז דו ברענסט וויא אַ שטיק פייער, דער פנים פלאַמט וויא צופלאַקערט פון גרויס הויז, אין קאָפּ שלאָגט וויא מיט האַמערס. עס הויבט אָן ווערען קאַלאַמוטנע. מעהר וויא דאָס פעלט מיר ניט, אין'ס רעכטען געפאַהר קראַנק ווערען. מיר בעטראַכטען וויא אזוי אַריינצופאַהרען אין דעם פונקט, און בעשליסען אזוי: דער פוהרמאַן לייגט זיך אַוועק אויפ'ן וואַגען, גאָר אזוי וויא אַ הולד, און איך, אַנגעטאַהן דיא פאַסיגע בגדים, בין זיין מענש, נעהם דיא פערד פאר'ן צוים און פיהר זיי לאַנגזאַם. פריהער האָבען מיר דיא פערד אַביסעל געלאָזט אויסרוהען, כדי זיי זאָלען נישט אויס־זעהען שטאַרק אויסגעמאַטערט.

עס זעהען זיך פייערלאַך. עס הערט זיך אַ פייף פון אַ דורכ־לויפענדען צוג. מיר קוקען זעהר פאַרויכטיג אין אַלע זייטען, צו איז ניטאָ עפעס פערדעכטיגעס. ניטאָ! שוין גאָר לעבען שטערטעל דערזעהען מיר עפעס אַ וועגעל; מיר האָבען זיך אויסגעגלייכט מיט'ן וואַגען. ערשט מיר הערען אַ פעטען קול פון וואַגען:

— גאָט העלף, ברודער!

— גאָט העלף!

— פון וואָנען טראָגט דער גוטער יאָהר?

מיר האָבען נאָך פריהער צווישען זיך אָבגעמאַכט וויא צו
ענטמפערן אין פאל ווען אימיצער וועט זיך אָנהויבען פאָנאָדער-
פּרעגען. מיר ענטפערן, געהענדיג מיט דיא פערד אזוי וויא פריהער
לאַנגזאַם. דיא פוהר יענע האָט זיך אָבגעשמעלט, און עפעס אַ יונג
געהט צו אונז צו. מיר האָבען זיך געמוזט אָבשטעלען.

— אָה, איהר זייט פון עקס.....? ניין, עס קען ניט זיין, איהר
זייט ניט פון דאָרטען.

ער רוקט זיך צו מיר נעהענטער צו און קוקט זיך איין.

— עה, איך קען דאָך דיך טאַקע, גוטער ברודער! — ציהט
ער אויס דיא האַנד און נעמט מיר אַראָב דיא הימעל, וועלכע איז
געווען אָנערקומט אַריבער דיא אויגען. איך בין אזש פּערגליווערט
געוואָרען!

— נו, געוויס ביסטו עס, — זאָגט ער — אזוי איז דאָס, גור
טער ברודער, איך קען דיך, דו ביסט אַ גוטער מענש דעם אמת
געזאָגט, יא, אַ ג—ו—ט—ע—ר.

ער בייגט זיך צו גלייך צו מיין פנים, גלייך וויא ער וואָלט
וועלען מיך אַרומכאַפען.

איך האָב שוין אַריינגעלעגט דיא האַנד אין טאַש אַרויסצו-
נעהמען דעם רעוואָלווער, וויא פּלוצלונג האָט פון זיין אָנגעבויגענעם
פנים, אויף מיר אַ שלאַג געטאָן דער ריח פון בראַנפען; איך האָב
פאַר זיך דערזעהען אַ פּערשכורמען, גוטמוטיגען פנים!

— נו, נו, פאָהר געזונדערהייד ווייטער! דו ביסט אַ גוטער
מענש, און איך, גוטער ברודער, בין אויך אַ גוטער מעש. איך זאָג
דיר דעם אמת. איך האָב גענומען אַ ביסעלע בראַנפען, נו, בין איך
אַביסעלע פּריילאָך. קענסטו דאָס פּערשטיין? נו, זיי געזונד, אַ
ג—ו—ט—ע—ר מענש ביסט דו!

איך האָב פון טיעפען האַרצען געדריקט איהם דיא האַנד, זיך אָבגעקעהרט מיט גרויס פריידע וועגען אונזער שיידונג, מיר האָבען זיך גוט אויסגעלאַכט פון אונזער שרעק, און מיט מעהר מוטא געלאָזט זיך פאַהרען ווייטער.

אין גיכען זיינען מיר געקומען אין זעהר אַ „לעבעדיג“ שמער-טעל. מיר האָבען נאָר געדאַרפט אויפזוכען דיא הייזעל, אין וועלכער אונז איז בעשטימט געווען זיך אָבצושטעלען. עס האָט גענומען אַ שעה צייט, מיר האָבען אָבער געפונען, און ערפאַהרען אז עס זיינען קיינע סמנים ניטאָ פון נאָכיאַגען אונז. איך האָב זיך איר בערגעקוקט מיט'ן פוהרמאַן: וויא עס ווייזט, געהט אונזער זאך נאָר ניט שלעכט.

אין דעם שטעדטעל האָב איך נאָך געמוזט געפינען אַ מענשען, וועלכער האָט געדאַרפט אַרגאַניזירען מיין אָבפאַהרען ווייטער.

איך בין שוין פון לאַנג אָן אַ גרויסער לייעבהאַכער צו שפּאַר צירען ביי נאַכט, איבערהויפט נאָך אין אַ מאָנדרילאָזער נאַכט (זאָלען נאָר סענטעמענטאַלנע פּריליינס ניט וואונדערן זיך. אויף מיין געשמאַקלאָזיגקייט) און איך קען ניט געדאַכטען צו שפּאַר צירען ביי טאָג. פאַר מיר איז אָבער זעהר נויטיג געווען דעם מענ-שען געפינען וואָס גיכער.

ס'איז געווען 8 דער זייגער אין אכענד. און אזוי וויא מיר זיינען געווען אונטערן שטאָדט, איז כדי גיכער צו געפינען דעם וועג נויטיג געווען אַ פיהרער. צו מיין בעוואונדערן, איז דאָס געד-ווען ניט נאָר אזוי איינפאַך. אויף מיין פאַרשלאַג דעם בעל הבית אז ער זאָל געהן מיט מיר אין דעם געוויסען פלאַץ, האָט ער זיך אָבגעשאַקעלט מיט הענד און פיס.

— וואָס רעדט איהר ? גאָט איז מיט אייך, איז דען מעגליך געהן אַהין איצט ?

— פאַר וואָס-זשע טאָר מען ניט ?

— מען וועט דער'הרג'ענען, אָהן צווייפעל דער'הרג'ענען !

— ביי אונז געהט נישט דורך א נאכט, אז מען זאל עמיצען
ניט הרג'ענען. צוריק מיט דריי טעג האָט מען 5 מיט א מאָל אויס-
געוויילעט, מאָרגען אין דער פריה וועלען מיר געהן.

— פאר וואָס־זשע וועט מען אונז הרג'ענען? מיר ריהרען דאָך
קיינעם נישט אָן.

— מאָרגען אין דער פריה! איהר זייט א מאָדנער מענש!
מיר האָט מיין בעל הבית בעאויפטראַגט מיט א נויטיגע זאך, אָב-
פיהרען א וועקסעל, מאָרגען אין דער פריה, איז פונקט דיא צייט
פון צאָהלען, און אויב איך וועל דאָס היינט ניט צושמעלען קען ער
האָבען גרויס שאַדען.

— וויא די מעשה איז, ביי נאכט וועט אָבער קיינער ניט געהן,
מען מוז וואַרטען ביז טאָג; עס העלפט גאָר ניט.

איך האָב זיך גענומען צום פוהרמאן: — וואָס טהוט מען דאָ,
גומער ברודער? האָבען מיר דען אומזיסט דיא פערד פערמאטערט
(איין פערד איז אזוי אָבגעשוואַכט, אזוי איבערגעמאטערט, אז קוים
קוים וואָס זיא האָט זיך אַהער פערשלעפט) אז מיר זאָלען זיך ניט
ביי טאָג און ניט ביי נאכט ניט קענען וויזען אין שטאָרט? אונזער
גאַנצע אַרבייט קען פערלאָרען געהן, מען מוז אימיצען קריגען מיט
וועמען צו געהן!

דער פוהרמאן זיפצט און קרעכצט. מען געהט צו איינעם, צו
א צווייטען, עס העלפט נאר ניט, פון יעדען בעקומט מען איין
ענטפער — מען טאָר ביי נאכט ניט געהן, מען וועט קוילען.

פון איינעם פון דיא ווייטעסטע ווינקלען, פון וואַנען דיא
גאַנצע צייט האָט זיך געהערט א געשמאקער כראַפען, האָט זיך
פלוצלונג דערהערט א הילכיגער ברום.

— הו, סוחר, הער זיי נישט! זיי זאָנען אלע ליגען!
איך זעה, א געלער חברה מאַן הויבט זיך אויף אין זיין גאַנ-
צער גרויס, מרייסעלט מיט'ן פויסט, און דער צונג דרעהט זיך ביי
איהם אין מויל וויא ביי א שיכור'ן.

— מען טאָר נישט געהן, זאָגט איהר ? מען וועט קוילענען ?
ווער וועט מיך קוילען ? איך אליין וועל צעהן זייערע אויסקוילען !
קום מיט מיר. א פערד איז ביי מיר, ברודער, א פייער, און א ביקסעל
ברודער, האָב איך, אנו, וואָס פאר א ביקס ! נאָר א פלעשעלע
וועסטו שטעלען, געהט עס ! נור ברידער, זעה בלייב ניט איבער
הינטער מיר ! אין פאל טאָמער עפעס, וועל איך מיט מיין ביקס
און דו מיט דיין רעוואָלווער. האָסטו א רעוואָלווער ? נו, איז גוט !
א צעהנדליג לייגען מיר אוועק, ברודער. איך, קוזמא געראַסי-
מאָוו זאָל זיך פאר עמיצען שרעקען ? אָ, ניין, דאָס איז נאָך נישט
געווען !

עס האָבען זיך אָנגעהויבען האַמפּערייען. אייניגע האָבען
געזאָגט אז איך זאָל פאַהרען מיט איהם, אַנדערע ווידער האָבען ניט
געראַטהען.

— וואוהין פאַהרט מען מיט א שכור'ן ?

א גוטער פאַרשלאַג (?) דער בעל הבית פיהרט מיך אָב אָן א
זייט :

— וואָס האָט איהר זיך אַרײַנגענומען אין קאַפּ ! מיט קוזמאָ
זאָלט איהר ניט פאַהרען, איהר זעהט דאָך אליין אז דער מענש איז
טוירט שכור, ער וועט אייך אַזעלכעס אָנמאַכען, אז איהר וועט ניט
גערען זיין פון דער גאַנצער חתונה.

מיר זיינען ארויס אין הויף. אויף אונזער בעראַטהונג זיינען
זיך צונויפגעקומען דיא שכנים. אַלע פיהלען מיט, מוזען מוז מען
און פאַהרען קען מען אָבער ביי נאַכט ניט. צווישען עולם געפינט
זיך אויף א פּאַאַרעל ; א שעהנער יונג, א חתן, און לעבען איהם
טולעט זיך פריינדליך א מיידעל מיט א פערפיהרעישען שעהנעם
פנים און קנאַקט צו מיט'ן צונג.

— און איהר שעהניקע, פאַהרט בעסער אין רוסלאַנד —
ווענד איך זיך צו איהר.

— פארוואָס עפעס ? זינגט זיא דורך א פראגע, ווארפענדיג.
אויף מיר גנב'ישע אויגלאַך.

- ביי אונז אין רוסלאַנד זיינען דיא יונגע לייט כראַכרער.
- אונזערע זיינען אויך נישקשה.
- וואָס נישקשה, פייגלינגע זיינען אייערע יונגע לייט. אָט וואָס....! נעהמט, צום ביישפיעל, אייער קאוואליער, א יונג דאכט זיך, שעהן צו קוקען, נור וויא עס שיינט איז ער אויך א פייגלינג.
- דער חתן-בחורל געפינט זיך בעליידיגט.
- איך, הייסט עס? איך בין א פייגלינג? פון וואנען דרינגט סטו דאָס?
- פון וואנען איך דרינג? וואָלט דען ביי אונז אין רוסלאַנד אזא יונגער מאן וויא דו מורא געהאַט צו געהן ביי נאכט?
- דאָס מיידעל קוקט אויף איהם מיט ארויסרופענדע בליקען.
- מען וועט קוילען, איהר האָט דאך געהערט?
- מען וועט קוילען? און דו, וואָס ביסטו אן עופה'לע? דו האָסט דאכט זיך א פאָר גוטע הענד, ניין? אָט געה איך דאָך און האָב גאָר קיין מורא ניט.
- וויא עס ווייזט אויס האָט דאָס איהם שטאַרק א נעהם געמאָהן.
- קום, גוטער ברודער, וועסטו בעקומען אויף טהעע און וועסטו נאָך ברענגען א מתנה פאר דיין בעשערטער.
- דאָס מיידעל נעהמט דעם בחור דורך מיט דיא אויגען.
- נו, און א רעוואָלווער האָסטו?
- א רעוואָלווער? נאָך וואָס פאר א מין רעוואָלווער!
- איך נעהם ארויס דעם וואונדערליכען „סמייט ענד וועססאָן“, וועלכער איז אזוי שעהן בעפוצט און בעווייז זיי.
- דער רעוואָלווער מאַכט אויף זיי אן איינדרוק.
- נו, זאָל זיין, שפאָן דיא פערד און מיר פאָהרען!

זיי האָבען זיך אָנגעהויבען סוד'ען. עס איז אונטערגעקומען
עפעס נאָך אַ בחור'ל.

— וועסטו דו געבען צוויי רובעל? פאָהר איך מיט מיין חבר.

— שפּאַן איין!

דער בחור איז געווען אַ פוהרמאַן פון מושא. מען האָט איינ-
געשפּאַנט אַ שווערען וואָגען, אויף וועלכען מען פיהרט מושא, דער
יונג האָט זיך בעוואַפענט מיט אַ ביקס, איך מיט אַ רעוואָלווער,
דער דריטער מיט אַ שווערען אייזען; אריינגעזעצט זיך און מיר
האָבען זיך אוועקגעטראָגען שנעל וויא אַ בלייז. איך האָב שוין פער-
געסען אויף דיא געפאָהר אפילו. איך האָב זיך אָנגעכאַפט מיט
ביידע הענד פאר דעם ברעט פון וואָגען און האָב געהיט זיך ניט
אַבצובייסען דיא צונג פון צופיעל טרויסלענעס. אָנצופאַלען אויף
אַזאַ עקספעדיציע וועט זיך ניט יעדערער אונטערשמעהן. מיר זיי-
נען דערפאָהרען ריכטיג. געפונען דעם נויטיגען מענשען און אַב-
גערעדט מאָרגען פריה גוט אויסגעפינען אלעס וועגען דעם פּלאַץ
און פאַרנאַכט אריינקלייבען זיך אין אַ צוג.

אין דעמזעלבען בעוואַפענטען צושטאַנד און אין דערזעלבער
אָרדנונג זיינען מיר אין אַ שמונדע אַרום געקומען צוריק אַהיים,
וואו מען האָט אונז בעגעגענט אלס זיעגער.

מיין פוהרמאַן פיהרט מיך אַב אָן אַ נייט און ראַמט מיר איין
אונרוהיג אַ סיד.

— אָט וואָס פאר אַ צרה, פּריצ'ל; מיר האָבען דאָ געמראָפּען
אין אַ שלעכטען פּלאַץ.

— וואָס איז דען?

— דאָ איז מיט אַ פאָר טעג צוריק געווען אַ גרויסע גנבה,
מאַכט דיא פּאָליציי דאָ אַרום יעדען טאָג אַביסקעס. נעכטען אכענד
זיינען דאָ געווען דיא פּאָליצייסקע, און עס קען זיין אַז זיי זאָלען
היינט דאָ ווידער זיין.

מיט יעדער שמונדע ווערט דאָס שווערער! אָבער וואוהין אַרביבערצוקלייבען זיך פון דאָנען איז אויך ניטאָ. זאָל זיין וואָס עס וויל. איך האָב זיך וויא עס איז צוגעטויליעט אין דעם קאלטען ניט געהייצטען הויז. זייענדיג פארטיג מיט אלעס, האָב איך זיך דער-פיהלט אונגלויבליך מיעד און צובראָכען. ניט קוקענדיג דאָרויף וואָס איך האָב שוין צוויי טעג ניט געגעסען, האָט זיך עסען ניט געוואָלט. דאָס איז אַ בימערע מעשה. איך האָב זיך אָנגעטרונקען מיט טהעע און האָב זיך אוועקגעלייגט.

איך האָב געמוזט האָבען אַ גראַד 40 היץ; ריידען פון היץ האָב איך ניט גערעדט, אָבער אין דיא אויגען זיינען געווען האַלר צינאציעס; עפעס קלייניקע מענשעלאך, אזוי וויא לאַלקעס, מיט אונגעהייער גרויסע קעפּ און אלץ זשאַנדארען און זשאַנדארען. איך פארשמועט און בין בעוואוסט, וואָס פאר אַ שרעק, אויב איך בלייב דאָ קראַנק, און מיט דיזען געדאַנק בין איך ענדליך איינגעשלאָפּען. אין דער פריה כאַפּ איך זיך אויף און מוין ערשטער געדאַנק איז: בין איך געזונד? איך טאַפּ זיך אַרום, איך הויב אָן בעוועגען דיא הענד, דיא פיס. וועלכע טייוואָלים? אַקוראַט וויא עס וואָלט מיט מיר קיין זאך ניט געטראָפּען! פריש און געזונד, נור עסען ווילט זיך כאַטש שטאַרב.

דאָס איז געווען זונטאָג. דיא בעליהבית'טע, וועלכער דער פוהרמאַן האָט פאררעדט פאר מיר אַ גוט וואָרט, האָט אנגעבאקט הייסיקע פלעצלעך, וועלכע דיא סיביריאקעס עסען מיט צילאָזענע פוטער. דאָס האָט געשמעקט גוט.

איך האָב איינגעפאקט דיא זאכען, האָב אָבגעלייגט אַן אַ זייט וואָס מיר איז ניט נויטהיג און אַ זייער 9 בין איך אוועק צו דעם נויטיגען מענשען. אַן אויפנאַהמע האָב איך געהאַט אַ גומע. אויסערגעווענהליכעס מיטגעפיהל. בעזאַנדערס וואָרעם האָבען מיך אויפגענומען דיא ארמעניער. איין יונגער בחור'ל האָט זיך אַ וואָרף געמאַהן צו מוין בעקאַנטען, וויא ער האָט נור דערהערט, אַז דאָ איז אַן אַנטלאָפּער פּאָליטישער און מען דאַרף אויסהעלפּען, און האָט אַ בעט געמאַהן:

— מען דארף קיינעם ניט, מען דארף ניט קיינעמס הילפע!
לאָזט מיך. איך וועל איהם שוין צושטעלען זיכער קיין ... דאָרט
וועל איך אלעס איינארדנען, ביי מיר זיינען דאָרט פאראן חברים,
פריינד, איהר ווייסט דאָך.

מיין בעקאנטער האָט איהם א קלאפ געטאָהן איבער'ן פליי-
צע :

— נו, אויב דוא נעהמסט זיך אן איהם צושטעלען, דאן קע-
נען מיר שוין זיך רוהיג פערלאָזען. אלזאָ, גלייך געגאנגען.

איך בין געשטאנען דארט, אז איך מוז זיך אנטאָהן וויא א
שלעפער. מען האָט ערגעץ געקראָגען דיא פאסענדע בנדים, איך
האָב זיך אויסגעפוצט אין מיין שלעפערדישען קאסטיום, און ווען
איך האָב זיך א קוק געטאָהן אין שפיגעל, בין איך געוואָרען אוי-
סער זיך פאר שמתה : אן אמת'ער, מיפישער אָבגעריסענער שלע-
פער, וועלכער האָט אויפ'ן וועג ערגעץ אויף וועלכען עס איז אופן
געקראָגען זאכען. און אום אויסצוזהען אין גאנצען וויא עס
פאסט פאר אזא שלעפער, האָט מען מיינע זאכען איינגעבונדען
אין א טוף און איך האָב געהאט מיט זיך א באַנדעל.

איצט בלייבט נור איבער וויא עס איז ארויף אויפ'ן צוג און
שוועבען צו מזרח צו. נאָך פיעל פלענער און מיליטערישע דרייד-
לאך, איז אונז דאָך געלונגען אריין אין וואגאָן. דער, וועלכער האָט
מיד באגלייט, האָט געשפיעלט דיא ראָלע אלס מיין בעל-הבית.
מיין קאסטיום און מיין גאנצע אויסזעהען, האָט בעקומען א מתנת-
יד פון א זשאנדארם : „וואוהין קריכסטו דוא אזוינער און אזוי-
נער !“ א מערקווירדיגע זאך, עס ווילט זיך קיין מאָל נישט גלויבען,
אז עס טרעפען אזוינע פעלע ווען א שמוים אין זייט זאָל נאָר
פערשאפען פערנעניגען און ארויסרופען מוטא מיט בענייטערונג.
האָט מיך נור עמיצער אויסגעזידעלט אלס א שלעפער — איז דאָס
פאר מיר דאמאלס געווען א מין הימלישע געזאנג.

עפּים ביי איין אָפיצער האָב איך נאָך פערדיענט 5 קאָ-
פיקעס אויך : איך לויף מיט'ן קעסעלע נאָך געזאָדענע וואסער,
איך הער פון צווייטען קלאס שרייט עמיצער : „עי, ליעבינקער,

בריינג אין איין וועגס פאר מיר אויך געזאָדענע וואסער, וועסטו דערפאר קריגען אויף טהעע.

— מיט פערגעניגען, וואשע בלאגארדיע!

איך האָב איהם געבראַכט דאָס וואסער, און געקראָגען דער פאר 5 קאָפּיקעס. נו, טראַכט איך מיר, איצט איז מיין ארכייט ריכטיג, ווען איך האָב אפילו אויף טהעע פערדיענט, און טאָקע פאר דעם אליין דארף איך זעהען נישט האָבען קיין דורכפאל. און ווירקליך אין צייט פון 4—5 טאָג נסיעה מיט'ן צוג זאָל דאָס כאַטש אימיצער אויף מיר אַ קוק טאָהן מיט נייגעריגקייט, קיינער נישט! דערעסען האָבען מיר נור דיא קאָנדוקטאָרען. דאָרטען איז איבערהויפט נאָר ניט איינגעפיהרט, אז מען זאָל פאָהרען מיט אַ בילעט; מען פאָהרט אלס בלינדע פאססאזשירען* (און אזוי וויא פיעלע צאָהלען נאָר דיא קאָנדוקטאָרען אויך ניט, בינדען זיי זיך כסדר צו דיא פאסאזשירען : אלע וויילע געהן זיי צו מיט אַ פראַגע : „האָסטו אַ בילעט ?“ אין בעצוג צו דיא, וועלכע טראָגען מעהר אָדער ווייניגער אשטענדיגע קליידער, בענוגענט מען זיך בלויז מיט אַ פראַגע : „איהר פאָהרט ווייטער ?“ מיין אויסזעהען, האַטש איך האָב יא געהאַט אַ בילעט, האָט דאָך, קענטיג, דעם קאָנדוקטאָר נישט איבערצייגט, אז ער זאָל מיר קענען גלויבען. ער האָט זיך געטראַכט : געוויס עפיס אַ מין זשוליק.

— בילעט!

— פאראן, איך פאָהר ווייטער.

— נוט, נוט, בעווייז נור!

איך בעווייז. אין אַ פאָר טאָג ארום האָט זיך מיר אליין גע- וואַלט איבערצייגען זיך וואָס זייער בעגריף איז וועגען מיר.

— בילעט!

איך ענטפער וויעדער, אז איך האָב.

(* ד.ה. פאָהרען דורך אונטערקויפען דעם קאָנדוקטאָר.

— גוט, גוט, דוא אָבער ווייז נור אקארשט!

איך בעווייז זיי וויעדער.

— אָט, — זאָג איך צו מיין שכן — וויא עס איז ניט גוט צו זיין א קבצן, קיינער גלויבט דיר נישט, איהר וועט מיר גלויבען אויפ'ן וואָרט, אז איך וועל אייך זאָגען, אז איך בין דערמיט ביי זיי נור ערגער פאר אן אנדערן, ווייל איך געה ארעם געקליידעט, און עס קען זיין, אז איך בין גראד אזא מענש וויא ער. וויא מיינט איהר ? דער קאָנדוקטאָר האָט זיך אביסעל וויא בעליידיגט זאָ-גענדיג : — עס טרעפט אָבער, זעהר אָפט אזעלכע פון אייערע חברה, וואָס מען דאַרף אויף זיי גוט אכטונג געבען.

— פון אייערע ברידער ? איך בעט אייך, ווער איז דאָס פון אונזערע ברידער ? אליין הייסט דאָס פון וואָס פאר ברידער ביסטו ? נישט פון אונזערע ? נור וואָס איז פארהאן וואָס צו רעדען. פון אונזערע ברידער קומט דאָס אויס זיינען אלע זשוליי-קעס, און פון זייערע; אלע עהרליכע, איאָ ? דיא מאשיניסטען, דיא קאָנדוקטאָרען, — אלע זיינען פון אונזערע ברידער, היינט ווער זיינען דאָס דיא גנבים ? נישט איהר ? דירעקטאָרען, וואָס זיי זיינען גראד פון זייערע ברידער, זיינען אלע עהרליכע ? הא ? אזוי קומט דאָס אויס נאָך דיין מיינונג ?

דער קאָנדוקטאָר האָט זיך נאָך שטארקער דערפיהלט בעליי-דיגט : אַך, ברידער, וואָס איז דאָ וואָס צו ריידען, — דער פער-שאַלטענער ברויט צווינגט צו אלעס.

— אזוי איז דאָס טאָקע, אז איבער אייער פרנסה, מוז אונ-זער ארעמער ברודער ליידען וויא עהרליך ער זאָל ניט זיין.

— נו, נו, הער שוין אויף, איך האָב דאָך דיר, ברודער, נאָך נישט געטאהאָן, דארפסט זיך אויף מיר נישט בעליידיגען. איך האָב נור אזוי געטאהאָן, ווייל מיין פלאַטץ איז אזא, און ווייטער וואָס איז צו ריידען! ..

מיר זיינען דערפֿאַהרען ביז'ן שטאָדט אָהן וועלכען עס איז צופאַל; פון דיזער שטאָדט האָב איך געדאַרפט איבערקלייבען זיך קיין יאַפּאַן. דאָ איז מיר אויסגעקומען אויסצושמעהען אונאַנגעד נעהמליכקייטען און פיעלעס דורכצומאַכען, ווארום עס איז עפעס

ארויסגעקומען א פּלאַנטער און מיספּערשטמענדנים אין דיא פּאַר ראָלען. — אָבער וועגען דעם אלעם און אויך וועגען דער נסיעה איבער'ן יאַפּאַנעזישען מעער איז מיר דערווייל אונבעקוועם צו ריידען אויס קאַנספּיראַטיווע גרינדע.

אין אלגעמיין געזאָגט, איז מיר דאָ ניט געגאַנגען. עס איז מיר אויסגעקומען אויסצושמעהען אונמער זעהר שלעכטע אומד שטענדען א גרויסען ים־שמורעם (טייפּון), גאַנצע 36 שטונדען איז אויסגעקומען ניט צו שלאָפען. מען האָט געבראַכען מיט בלוט און גאַל. איך בין געווען זיכער, אז דאָס איז שוין אנגעקומען דער סוף און אויפ'ן הארצען איז געווען זעהר בימער. אָבער דער סוף איז דאָך ניט געקומען, אפילו ניט דער אנהויב פון סוף.

איך בין דערנאָך געווען זעהר אונרוהיג צו וועט מיר געליב־גען דאָס אראָבגעהען פון שיר אין נאַגאַסאַקי. און אָ, וויא לייב־טער איז מיר געוואָרען ווען איך האָב ארויפגעטראָמען אויף דעם יאַפּאַנישען באַדען.

איך בין אוועק גלייך צו דעם האוואַאישען סענאַטאָר, דר. נ. ק. ראַססעל.

— איהר דערקענט מיך ניט ?

— ניין

— קוקט זיך אקארשט גוט צו.

— דוכט זיך, אז ערגעץ האָבען מיר זיך געטראָפּען, אָבער איך קען ווירקליך ניט עראינערן זיך, — זאָגט ער, קוקענדיג אויף מיר אביסעל מיט פּערדאַכט.

— איך בין דער און דער...

— בין איך דאָ ניט אין סכנה ?

— אין קיין שום סכנה ניט. עס איז אָבער נויטהייג אָפען
אנצוגעבען דעם נאָמען.

— וויא ? אנגעבען מיין אייגענע פאמיליע ?

— אונבעדינגט. אויב ניט קענען ארויסקומען אונאנגע-
נעהמליכקיימען. (*)

אלזאָ, אָט דאָס איז זיא, דיא פרייהייט !

פרייהייט פיר קאמפף — קאמפף פיר פרייהייט !

(*) דערנאָך שוין אין טאָקיאָ אויפ'ן דאמפשיף און אַנקומענדיג האָב
איך זיך דערוואוסט וויא וויכטיג דיעזע עצה איז געווען. ווען איך וואָלט
אָנגעגעבען א פרעמדע פאמיליע וואָלט איך געלימען גרויסע אונאנגענעהמ-
ליכקיימען, וואָרים ביי זיי איז דאס דער גרעסטער פארברעכען. און אזוי
האָט מען מיך בעגעגענט אומעטום מיט גרויס אויפמערקזאמקייט און
פריינדליכקייט.

אויס דעם בריעף פון א פאליטישער אין אקאטוי.

ג. גערשני איז שוין געווען אין אמעריקא, ווען עס איז אנהער געקומען אהער א בריעף פון איינער פון דיא פאליטישע פערשיקער. מע איז אקאטויער טורמע. אין דיזען בריעף שילדערט דיא שרייבערין וואס עס האט זיך געמאהן אין טורמע נאך זיין אנטלויפען. מיר גיבען דא איבער אן אויסצוג פון דעם בריעף אלס א בייטראג צו ג. גערשני'ס שילדערונג פון זיין ענטרינונג. אט וויא זיא בעשרייבט דאס :

„... דעם 13 אקטאבער איז ביי אונז פארגעקומען א זעהר פּרעהליכע פּאסירונג. עס איז ענטרוגען, אדער בעסער געזאגט, עס איז פאָר זיי (פאר דער רעגירונג) געהיימניספול פערשוואונדען גרינגארי אנדרייעוויטש גערשני. זייער שרעק איז אהן א גרענעץ. דער עיקר איז דערין נאך דאָס וואס דער נאטשאליניק איז געווען אזוי זיכער, אז מעהר קיין פאבעגען (ענטרינונגען) קענען שוין ניט פארקומען, ערשמענס איבער דער פּערגרעסערטער שטריינגקייט, צווייטענס, דערפאר ווייל פון דעם דארף אקאטוי האט מען אויסגעוועזען אלע ניט פּערשיקטע, וועלכע האָבען זיך בענוצט פריהער מיט זייער פרייהייט. אויב עס איז קיינער ניטא אויסער דיא פּערשיקטע, הייסט דאס, אז עס זיינען ניטא קיין מענשען, מיט וועלכע מען זאל זיך קענען צונויפריידען און פלאנעווען א פאבעג (ענטרינונג). ערשט עס לאָזט זיך גאר אויס, אז זייערע רעכענונגען זיינען אומזיסט.

זיי ווייסען עדהיום ניט וויא אזוי איז גערשוני פערשוואונד.
דען. דער קעלער געפינט זיך ניט אין טורמע און ער איז אזוי ווייט
פון טורמע וויא אונגעפעהר אויב דו געדיינגסט פון מאניאס היין
בין דער אויפראווא. אהינצו פלעגען דיא פערשיקטע אבלייגען
זאפאסען פראוויאנט אויף ווינטער. אין דיזען קעלער האבען זיי
געפונען א פאם, וועלכע מען האט ארויסגעפיהרט מיט א טאג
פריהער, איידער זיי האבען זיך געכאפט אז גערשוני איז ניטא.
אנשטאט דעם וואס דיא פאם זאל זיין א פולע בין אויבען מיט
קרויט, איז זיא געווען אנגעפיעלט בלויז אויף א דריטעל, דערצו
האט מען אין דעם דעק פון פאם געפונען צוויי קליינע לעכער און
צוויי גומענע טרייבלעד מיט מעטאלענע ברעגען. דיזע רעהרליה,
דיינקען זיי, האבען געדיענט פאר איהם אויף צו אטהעמען וויא
לאנג ער איז געלעגען אונטער דיא קרויט. דאצו האבען זיי געפונען
נאך צייכענס, וועלכע זיינען פאר זיי בעווייזע, אז גערשוני איז
אויף אז'ן אופן ענטרונען.

דוכט זיך שוין אלעם קלאהר, פונקט געטראפען וויא מיט'ן
פינגער אין הימעל. נור דא שטעלט זיך זיי אבער דיא פראגע, וויא
אזוי האט דאס געקענט גערשוני ארויס פון קעלער? דער נאדזיראטעל
האט אליין העם קעלער פערדינגעלט, האט איהם ארומגעקוקט,
ארומגעשמעקט און ער האט אלעם ארומגעזעהען. אלזא וויא איז
ער אנטלאפען? און זיי מיינען, אז די פאם, דיא טרייבלעד א. ז.
ו. איז מעהר ניט אויף צו פערבלענדען דיא אויגען, און אוועק
איז ער פיעלייכט אויף אן אנדער אופן.

מיט איין ווארט דיא געהיימניספולע פערשווינדונג פון א
מענשען, וועלכער איז פאר זיי אזוי שרעקליך איז ווערטה דיא
אויפמערוואקייט פון א שערלאק האלמס. פאר אונז איז נאטירליך
ניט דאס וויכטיג, נור עס איז וויכטיג, דאס וואס ער איז אוועק
און אלע פארשוונגען און זוכונגען האבען צו גאר נישט געפיהרט.

פערשוואונדען איז ער דעם 13טען (26) אקטאבער אין דער

פריה. און שפאס האָבען מיר געהאַט זעהר פיעל, נור שרייבען וועגען דעם איז נײַט בעקוועם. איך וועל נור בעשרייבען דאָס, וואָס זיי אַליין, דיא נאַטשאַלסטוואַ, ווייסען שוין אויך; דעם גאַנצען טאָג האָט מען זיך נײַט געכאַפט, איז אבענד'געהט און א פראווערקע, אַנשטאַט גרינגאַרי אַנדריעוויטש גערשונײ האָט מען אַרויפגעלייגט אויף זיין בעמעל א פיגור פון א קאַפּ פון האַלענדער קעז (דעם אמת געזאַגט איז דאָס אויסגעאַרבייט געווארען גרויסאַרטיג) דער גאַנצער קאַפּ איז געווען אויסגעאַרבייט גאַר אזוי ווי גערשונײ'ס קאַפּ.

דיא נאַדזיראַטעלעס עפענען דיא טהיר, ערשט זיי זעהען וויא איינער פון אונזערע חברים פיהרט א הייסע געשפרעך מיט גרינגאַרי אַנדריעוויטש: „פאַרשמעהט איהר דען נײַט, אז ווען...“ און אזוי ווייטער; קורץ א היטציגע דעבאַטע געהט און און מען גיט עפעס שטאַרק צו פאַרשמעהען דעם קעזענעם קאַפּ. דער נאַדזיראַטעל קוקט איבער, אז אַלע זיינען דא; רופט אויס און אַלע זיינען דא, פערריר געלט ער די טהיר פון קאַמערע. מיר האָבען זיך זעהר דערפּרעהט: די פראווערקאַ איז אַריבער, הייסט עס אז גרינגאַרי אַנדריעוויטש וועט האָבען צייט ביז מען וועט זיך כאַפּען נײַט נור א טאַג מיט א נאַכט, נור נאָך א טאַג מעהר. וואָרום דיא שטריינגע פראווערקע פון ביינאַכט איז דורכגעגאַנגען געלונגען, וועט דאָך אין דערפּריה' ענדיגע געוויס לייכט דורכגעהן. וואָרום וואָס קען זיי אויפפאַלען, עס ליגט א מענש פאַרדעקט ביז'ן קאַפּ און שלאַפט נאָך.

אַבער אין א שטונדע ארום נאָך דער ערשטער פראווערקע דאַרף זיך פאַרוועלען איינעם פון דיא נאַדזיראַטעלעס, וועלכער האָט ליעב געהאַט צו פערבריינגען מיט גרינגאַרי אַנדריעוויטש, צו אַריינ' קומען; ער קוקט זיך גוט איין, גיט א ריהר. וואו גערשונײ? עס איז גאַר א פיגור פון קעז. א שרעק האָט איהם אַנגעכאַפט. עס איז אבער שוין נאַכט, עס איז געווארען א געלאַף, אבער וואָס צו טאהן האָבען זיי נײַט געוואוסט. דאָס ערשמע האָבען זיי אויסגעזוכט דעם גאַנצען דאַרף, האָבען אויסגעפאַרשט אַלע ווינקלעך. אבער נײַט. און אזוי ווייסען זיי נאָך איצט נײַט וויא ער איז פערשוואַנדען.

טעלעגראפירען גלייך האבען זיי ניט געקענט, ווייל מען מוז
שיקען צוליעב דעם א קוריער קיין אלעקסאנדראווסקי; דאצו האבען
זיי אלץ גערעכענט אט, אט וועלען זיי איהם געפינען. און מעלדען
גלייך דעם גובערנאטאר האבען זיי מורא געהאט: סטייטש, אזא
שרעקליכע זאך. דערצו זיינען זיי אזוי צוטומעלט געווארען, אז
זיי האבען ניט געוואוסט וואס צו טאהן. דערווייל האט גערשונן
געוואונען צייט...”
